

СЪДЪРЖАНИЕ

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ	3
ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ	3
СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В ГЕРМАНИЯ	9
КОДЕКС ЗА ГЕРМАНСКИТЕ ПРОЕКТИ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ЧУЖБИНА	12
РЪКОВОДСТВО ЗА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА НА УНИВЕРСИТЕТА ГРИФИТ, АВСТРАЛИЯ	14
НЯКОИ АСПЕКТИ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ФРАНЦИЯ	27
РАЗБИРАНЕ ЗА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА НА АМЕРИКАНСКИЯ СЪВЕТ ПО ОБРАЗОВАНИЕ	29
ПРЕДУПРЕДИТЕЛНИТЕ ЗНАЦИ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА	39
МИТОВЕ И ПОГРЕШНИ СХВАЩАНИЯ ЗА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ	43
ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ	46
РЕЙНСКО-ВЕСТФАЛСКИ ТЕХНИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ААХЕН – ИНТЕРНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ КАТО ГЛОБАЛЕН ИГРАЧ	46
ИНТЕРНАЦИОНАЛЕН ПРОФИЛ НА ВИЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ	49
ЦИФРИ И ФАКТИ	51
ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕВРОПА	51
НАЦИОНАЛНИЯТ ЦЕНТЪР ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ДОКУМЕНТАЦИЯ В УСЛУГА НА ОБРАЗОВАНИЕТО	54

Бюлетинът INFOсвят
се изготвя по материали от реномирани
чуждестранни източници.

Редакционен съвет:
Ваня Грашкина, Валентина Славчева,
Величка Лозанова

Адрес:
1125 София
бул. „Д-р Г. М. Димитров” № 52А
тел.: 02 / 817 38 55; 817 38 38
e-mail: requests@nacid.bg

Отговорен редактор:
Величка Лозанова

Редактор:
Лозмари Дърмонова

Оформление и предпечат:
д-р Йордан Илиев

ISSN: 1314-8958

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Интернационализацията е сложен, многостранен процес и поради това няма кратко и ясно определение. Традиционно се свързва най-вече с различни проекти, програми и дейности, които са насочени към обучението на студентите. Те обикновено имат отношение към съдържанието на учебните програми (представяне на най-съвременни международни изследвания, мултикултурно и интеркултурно образование) или към различни форми на мобилност (обучение в чужбина, обмен на преподаватели и др.). През последните години интернационализацията придобива все по-централно място в политиката на основните заинтересовани страни – правителства и институции за висше образование – към която изразяват отношение и студентски организации, агенции за акредитация, неправителствени организации и др.

Предложени са различни определения на понятието интернационализация. Най-разпространеното е „**процес на интегриране на интернационално/интеркултурно измерение в преподаването, научноизследователската дейност и останалите елементи от дейността на институциите за висше образование**“. Приема се, че по своята същност този процес представлява мащабна програма за образователна реформа, фокусирана

върху формирането у студентите на глобално мислене и знания, чрез които те придобиват способност да работят навсякъде по света без каквато и да е допълнителна подготовка. Оттук и връзката между процесите на интернационализация и глобализация, определяни като две страни на една и съща монета, без обаче те да са еквивалентни и взаимозаменяеми. Така интернационализацията във висшето образование се определя като стратегически отговор на глобализацията, но двата процеса са взаимосвързани. От една страна, увеличаването на студентската мобилност допринася за нарастване на глобализацията; от друга – интернационализираната учебна програма води до по-атрактивен образователен продукт, който също спомага за повишаване на студентската мобилност. Общото между всички предложени дефиниции е увеличаването на интернационалното измерение във всички аспекти от дейността на висшите училища. Нещо повече, в някои авторитетни рейтингови класации **интернационализацията се разглежда като индикатор за качество на висшето образование**. В последното си проучване върху състоянието на интернационализацията, Международната асоциация на университетите дори разглежда този процес като **основен двигател на провежданите ре-**

форми в сферата на висшето образование.

С интернационализацията на висшето образование се свързват:

- интегрирането на международно, интеркултурно или глобално измерение в преподаването, научноизследователската дейност и изобщо при предоставянето на висше образование;
- подчертан стремеж на университетите към привличането на чуждестранни студенти;
- стимулиране на преподавателска мобилност;
- развиване на партньорства между университетите, създаване на транснационални програми и/или кампуси в чужбина;
- организиране на програми за дистанционно обучение;
- повишаване на качеството на висшето образование.

Значение на интернационализацията

Процесът оказва влияние върху всички аспекти на висшето образование. Международното образование утвърждава идеята за културното многообразие като ценност на обществото на бъдещето. Културата се разглежда не само като основа на идентичността, но и като повод за опознаване между различни страни и народи. Влиянието върху учебната програма е особено изразено. Традиционните програми на университетите са структурирани в предоставянето на научни и практически знания, ограничени до границите на съответната научна или образователна област и последователността на тяхното усвояване е от общо въведение към по-голяма конкретика. Международното образование не познава такива граници.

Изброяват се различни причини за необходимостта от интернационализа-

ция на висшето образование. Съвременните учени ги класифицират най-общо в четири широки категории: политически, икономически, социални и културни.

Преди всичко, в международен мащаб системата на висшето образование не е унифицирана и хомогенна. Характеризира се с разнообразие във всяко отношение. Оттук следват различия в постиженията както на национално, така и на международно ниво. Естествено, следва да се отчитат и различията в приоритетите на заинтересованите страни (държавни органи, институции за висше образование и пр.). Някои акцентират върху нивото на преподаване, други – върху научните постижения, трети – върху реализацията на студентите и т. н.

Икономическите причини намират обосновка в силната конкуренция на пазара на труда, изискваща от студентите да притежават повече и по-разнообразни знания, отколкото им осигурява съвременната система на висшето образование. Това е предопределено от извънредно бързото и експоненциално публикуване на знания под формата на статии, проучвания, списания, книги, ръководства, доклади от конференции и други. Преподавателите все по-трудно се справят със задачата си да синтезират и представят пред своите студенти тези знания.

От останалите две категории се очаква да повишат ролята на университетите в усилията им за взаимно разбирателство и формиране на интеркултурна компетентност у студентите.

Важно е уточнението, че тежестта на изброените категории варира между отделните страни и региони, като подлежи на промяна с течение на времето. За най-доминантни в съвременния свят се посочват причините с икономически характер.

Видове интернационализация

За разлика от традиционните образователни реформи **интернационализацията не е резултат от законодателни действия на правителство или институции, а дълготрайна промяна, която се проявява на няколко нива и има множество цели.** Сред последните се изброяват най-малко две: преодоляване на етноцентризма и гарантиране на студентите възможност да получат най-съвременни теоретични и практически знания за живот и труд. Важен е фактът, че **интернационализацията в много отношения е константен процес, обединяващ различни стратегии и подходи.** Често стратегиите зависят и са съобразени със специфичната вътрешна среда на отделния университет.

Теоретиците на образованието различават два типа („вътрешна“ и „външна“) интернационализация, обособени въз основа на фокуса на предприетите ключови дейности.

„Вътрешната интернационализация“ (Internationalisation at Home) се свързва с дейности, предприети в рамките на определена страна и намиращи отражение върху базираните на нейна територия университети. Инициатори могат да са и отделни университети. Този вид интернационализация във висшето образование представлява:

- коригиране на учебните програми с оглед постигане на международна насоченост и високо ниво на атрактивност за чуждестранни студенти;
- интернационализиране на преподаването и обучението, отчитане на различни културни перспективи по отношение на стила на преподаване и привличане на международно разпознаваеми преподаватели;
- предоставяне на образователни

услуги, които откликват на практическите и културни потребности както на чуждестранните, така и на местните студенти;

- бенчмаркинг (сравняване с еталони) на предоставянето на образователни услуги не спрямо националните, а в съревнование с водещите международни доставчици на такива услуги.

„Външната интернационализация“ се отнася до изнесени (transnational/crossborder/borderless/offshore) дейности, като:

- студентска и преподавателска мобилност между университети в различни държави, насърчаване на частичното обучение на студентите в друга държава и участието на академичния състав в съвместни дейности с партньорски институции в чужбина;
- външно партньорство в проекти, програми и научноизследователска дейност;
- разработване на съвместни/двойни програми за обучение с чуждестранни институции;
- изграждане на кампуси в чужбина, често в партньорство с други организации от частния или общественния сектор;
- установяване на научноизследователски партньорства с чуждестранни университети;
- франчайзинг на образователни услуги.

Стратегиите за интернационализация се оформят на ниво учебни програми. Те зависят от взаимовръзката на съответните програми с пазара и обществото, от характера на професионалното направление, от образователно-квалификационната степен (бакалавър, магистър и доктор) и др. Въз основа на наблюдения върху университетските стратегии за интернационализация, като се отчитат конкретните условия – както в отделните държави,

така и сред самите университети – са дефинирани пет общи ключови дейности, считани за стратегически. Те се свързват с: привличане на чуждестранни студенти; наличие на програми за обмен на студенти и преподаватели; развиване на международни партньорства за преподаване, включително при съвместни програми и изнесено обучение, както и за научноизследователска, предприемаческа и развойна дейност; интернационализация на учебната програма, варираща от дребни промени в съдържанието до цялостно прекрояване на целите, преподавателските методи и оценяването; осигуряване на висококачествени научни изследвания и преподавателска дейност.

Специално място във всички национални и институционални стратегии за интернационализация заема мобилността. Тя се определя едновременно като инструмент и елемент на този процес. До голяма степен значението ѝ е предопределено от Болонския процес, като актуалните политически документи предвиждат до 2020 г. поне 20% от студентите в Европейското пространство за висше образование да са участвали в обучение в чужбина.

Според проучване на Международната асоциация на университетите трите най-разпространени дейности на интернационализацията са привличането на чуждестранни студенти, международното научноизследователско сътрудничество и повишаването на международния аспект в съдържанието на учебните програми.

Целта на интернационалното образование е да гарантира достъп до най-актуални теоретични знания и практически умения, необходими за успешна реализация на пазара на труда навсякъде по света. Осъществява се чрез непрекъснат и бърз процес на обмяна на информация, който има значение за

качеството на подготовката на студентите, изграждането на международния профил на висшето училище, засилването на научноизследователската дейност, разпространението на знания и разнообразяване на академичния състав.

Франчайзингът на образователни услуги се сравнява от бостънския професор Филип Аутбах с политиката на популярната верига за бързо хранене Макдоналдс.

Авторът изтъква, че през 2008 г. британски университети са подписали над 400 договора за франчайзинг с партньорски институции от различни региони на света. Съгласно договорите съответното висше училище осигурява учебната програма, материалите за обучение, гарантирането на качеството и правото на присъждане на британска диплома. В резултат близо 20% от студентите, получили британска диплома, никога не са пребивавали във Великобритания. Очаква се обаче всички дипломи да покриват определените стандарти, без значение къде са получени.

Без да повтаря добре известните ползи от франчайзинга, авторът обобщава основните критики към този бързо разпространяващ се модел. Те са свързани преди всичко с гарантирането на качеството, което в много случаи не е адекватно наблюдавано. Посочено е, че франчайзингът в развиващите се страни например често се осъществява от различни институции, в които водещ е бизнес интересът, докато изначалната образователна мисия остава на заден план. Така в обучението не винаги присъстват най-съвременни форми на преподаване, свързани с интерактивност и формиране на критическо мислене. Съществуват и съмнения в качеството на материалната база, където се осъществява обучението. Всичко това

оказва влияние върху репутацията на британското висше образование.

Измерване и оценяване на интернационализацията

Предложени са различни системи за измерване на интернационализацията, които включват редица индикатори. Сред тях могат да се посочат: възможности за отпускане на стипендии, наличие на интернационализирана учебна програма, чуждестранни студенти, брой на съвместните програми, преподаватели от чужбина и други специфични политики. За оценяване качеството на интернационализацията се използва сравнителен анализ, чрез който се определят добрите практики. Всичко това демонстрира осъзнатата необходимост от оценяване на качеството на стратегиите за интернационализация на висшето образование.

Интернационализацията има и финансово измерение. Проучванията показват, че във Великобритания образователните услуги формират 25% от износа и 6,3% от БВП. Поради това правителствата са силно мотивирани да инвестират в тази сфера, включително и в развитието на неразривно свързаната с нея научноизследователска дейност. Същевременно се разработват и схеми за привличане на чуждестранни студенти в университетите. Чуждестранните студенти носят на британската икономика 5,5 млрд. паунда годишно.

Заинтересовани страни

Основните заинтересовани страни при провеждане на политиката за интернационализация са националните правителства и институциите за висше образование.

Правителствените политики обикновено са мотивирани от желанието за

привличане на квалифицирана работна ръка, насърчаване на икономическото развитие или стимулиране на иновациите и сътрудничеството. Инвестициите в образователни дейности носят и приходи. От своя страна, интернационализацията позволява на институциите за висше образование да: повишат своята национална и международна разпознаваемост; развият дейността си чрез създаването на стратегически партньорства; увеличат академичната си общност; мобилизират собствения си интелектуален потенциал; осигурят на своите студенти важни и актуални теоретични и практически знания; формират силни научноизследователски групи.

Съществуват различни добри практики за стимулиране на интернационализацията във висшето образование. На първо място се изтъква необходимостта от синхрон между правителствените и институционалните политики, които не трябва да се изразяват в краткосрочни приоритети, зависещи от политическата конюнктура. Необходимо условие е ясната и прозрачна подготовка на национална стратегия. Тя трябва да отчита както националните цели за развитие на човешкия капитал, така и визиите за развитие на отделните висши училища. Особено важно е последователното следване на заложените цели.

Правителствата съдействат за преодоляването на определени бариери пред интернационализацията на висшето образование, каквито са например евентуални изисквания за виза или съществуващи ограничения на пазара на труда. За улесняване на съдействието се създават междуведомствени комисии или групи с представители на научната и технологичната сфера, министерствата на труда, външните работи и др. Предлагат се също разнообразни финансови (целеве средства, стипендии за

чуждестранни студенти и др.) и нефинансови (стажове, договори за съвместна дейност и др.) механизми.

Висшите училища имат интерес от интернационализацията с оглед увеличаването на своя престиж, икономическите ползи, привличането на таланти и др. За тези цели те съсредоточават усилията си за идентифициране на съвременните тенденции на интернационализацията, като се разработват подходи за действие, наблюдение и оценяване.

Отговорност и на двете основни заинтересовани страни е процесът на интернационализация да не се превръща в самоцел, а преди всичко да се гарантира качествено висше образование. Това се осъществява чрез използването на измерими индикатори, позволяващи да се придобие обективна оценка за образователните резултати. При оценяването е необходимо участието на външни за висшите училища партньори, като завършили студенти, работодатели, чуждестранни студенти (работещи в своята страна), органи на местната власт, иновационни центрове и други представители на общността, за които интернационализацията носи някакви ползи или предимства.

Проблеми и перспективи

Изследователите изтъкват редица потенциални ползи от интернационализацията на висшето образование за студентите, академичния състав и самите висши училища.

Обменът на знания води до иновации. Осъвременяват се преподавателските практики. Установява се сътрудничеството не само между студенти и преподаватели, но и между екипи от различни институции. Същевременно се разработват нови подходи за оценяване на постиженията. Във все по-малка степен реализацията

на значими научноизследователски проекти има отношение към политическите граници. Мултикултурната и интеркултурната комуникация водят до алтернативни начини на мислене.

Интернационализацията задава нови предизвикателства. Сред тях са оптимизирането на възможностите за мобилност, осигуряването на равен достъп до транснационално образование, защита на студентите и гарантиране на качествено обучение. Интернационализацията зависи от отделни дейности и свързани с тях цели. Поради това се забелязва влиянието на политическата, социалната и академичната ситуация в отделните страни. Нерядко границата на съревнование и сътрудничество между отделните университети става все по-незабележима. Основно предизвикателство за международното образование е развитието на възможностите за интегриране на чуждестранните студенти в живота и културата на институциите и стимулиране на контактите с местните студенти. В случая е необходимо изграждането на умения за интеркултурна комуникация и у двете страни.

Основните критики към интернационализацията във висшето образование са свързани с икономическата ѝ ориентация. Проучване на Международната асоциация на университетите от 2014 г. показва, че от възможностите на интернационализацията могат да се възползват ограничен брой студенти, разполагащи с необходимите финансови ресурси. На второ място според същото проучване е гарантирането на качеството на международните програми за обучение. Идентифицирани са и други проблеми, валидни по-скоро само за някои страни, като несъразмерното възползване от интернационализацията между отделните университети, рисковете от изтичане на мозъци, загубата на

културна идентичност, усилването на чуждото влияние и др.

Самите университети посочват наличието на различни пречки пред интернационализацията. Сред тях са: липсващото или недостатъчното (особено публичното) финансиране, ограниченият опит на академичния състав, езиковата бариера, визовите ограничения и др.

Забелязват се също географски особености на интернационализацията

във висшето образование. Приоритетен регион според глобалното проучване е Европа, следвана от Азия, Тихоокеанския регион и Северна Америка. Най-разпространен език на обучение е английският. Изброените проблеми и перспективи оказват влияние и задават предизвикателства пред националните правителства и институциите за висше образование за развитие и усъвършенстване на подходите и механизмите на интернационализацията.

Източници:

1. Internationalizing Higher Education. Critical Collaborations across the Curriculum (2015)
<https://www.sensepublishers.com/media/2294-internationalizing-higher-education.pdf>
2. An Introduction to Higher Education Internationalization (2013)
<http://kennisbank.hva.nl/document/500480>
3. Internationalization of Higher Education: Growing expectations, fundamental values. Executive summary of the IAU 4th Global Survey (2014)
<http://www.iau-aiu.net/content/iau-global-surveys>
4. Indicator Projects on Internationalization. Approaches, Methods and Findings (2010)
<https://www.nuffic.nl/en/library/indicator-projects-on-internationalisation.pdf>
5. OECD – Approaches to Internationalization and their Implications for Strategic Management and Institutional Practice (2012)
<http://www.oecd.org/edu/imhe/Approaches%20to%20internationalisation%20-%20final%20-%20web.pdf>
6. A Critical Policy Analysis of Internationalization in Postsecondary Education: An Ontario Case Study (2014)
<http://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=3340&context=etd>
7. Franchising – the McDonaldisation of Higher Education (2012)
https://www.bc.edu/content/dam/files/research_sites/cihe/pdf/IHEpdfs/ihe66.pdf

Й. Илиев

СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В ГЕРМАНИЯ

Интернационализацията е отговорът на висшите училища към глобализацията. С други думи: университетът на бъдещето ще бъде международен или ще загуби позициите си. Интернационализацията е въпрос преди всичко на психическа нагласа. Тя изисква планирано действие, време, персонал и пари – и следователно: стратегия. Във все по-конкурентното поле на интернационализацията Германия заема едно

добро място, което, разбира се, включва още много възможности за подобрене.

Набиране на чуждестранни студенти

Страната е на четвърто място като приемаща страна и с 11% чужденци е далеч над средното ниво. Много, по-малки, страни имат по-висок дял (например Швейцария и скандинавските

страна, също Великобритания и Австралия), а в последно време все повече, включително изпращащи страни като Китай и Япония, развиват свои собствени стратегии за набиране на чуждестранни студенти, с амбициозни цели. В това отношение, необходими и възможни са следните подобрения:

Подбор и прием

Като се има предвид, че няма такси (т.е. е образованието е безплатно), де факто всички чуждестранни студенти получават стипендия от 5 000 до 10 000 евро на година. Следователно целта не е да се спечелят колкото е възможно повече студенти, а само най-квалифицираните. Това означава, от една страна, още по-целенасочен маркетинг, а от друга – по-добър подбор въз основа на резултатите. За такъв тип подбор са на разположение доста добри инструменти (като Тест за чуждестранни студенти – Test für Ausländische Studierende – TestAS), които обаче в повечето случаи не се използват – поради липса на желание или на административна компетентност. Често отрицателно се отразява и фактът, че в много случаи допускането на чуждестранни студенти не се прави от Международния отдел на висшето училище, а от местни служби за подбор, които обикновено мислят и действат много чиновнически.

Култура на посрещане и на обслужване

Това включва информацията, както и техническите, езиковите и социалните грижи за студентите (настаняването например е един драматично влошаващ се проблем) и признаването на техните входящи резултати. В това отношение през последните години има много подобрения. Минималните стандарти са уредени в Кодекса на поведение (Code

of Conduct), подписан от повечето германски университети. Въпреки това, много чужденци остават прекалено дълго време затворени помежду си, борят се отчаяно с немския език, нямат германски приятели и не получават достатъчно контакти с местното общество. За една наистина гостоприемна култура на посрещане и обслужване има още какво да се направи – включително и на територията на кампуса.

Увеличаване процента на успешно завършилите

Най-много половината от чуждестранните студенти завършват успешно следването си. Дори ако се вземе предвид, че не всяко напускане на кампуса означава провал (например – студентския обмен), този процент – сравнен и в международен план – е твърде нисък и във всеки случай е повод за внимателни анализи, които досега липсват.

Систематична работа с възпитаниците (алумни-дейност)

Германските висши училища могат да извлекат повече полза за интернационализацията си и от своите чуждестранни възпитаници, които са около два милиона. Въпреки че стартират късно – с помощта на Германската служба за академичен обмен (Deutscher Akademischer Austauschdienst – DAAD) и Федералното министерство за икономическо сътрудничество и развитие (Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung – BMZ) – алумни-програмите на висшите училища са все по-успешни. Потенциалът им обаче все още не е изчерпан.

Образование и обучение на германските студенти в чужбина

В това отношение също има напредък. Целта е в бъдеще процентът на завършилите в чужбина да се увеличава. При това – временното, интегрирано обучение в чужбина трябва да има предимство пред редовното обучение, тъй като при последното студентите често не се завръщат. Ето защо следва да има повече програми за контакт и стимулиране на завръщането на тези студенти, тъй като не много, но често най-добрите остават в чужбина.

Опасенията, че Болонският процес ще намали броя на желаещите да следват в чужбина, не се сбъдват напълно, по-скоро престоите стават по-кратки. Във всички програми трябва да има най-малко един семестър като „прозорец на мобилност“, който се признава и позволява престой в чужбина без загуба на време. В противен случай следва да се отказва акредитация на програмата.

Чуждоезиково обучение

Необходимост от действия съществува и в това направление. Изучаваният в училище английски език не е достатъчен за международен конкурентоспособен професионален живот, някои дори напускат висшето училище с още по-лош английски. Тази тенденция не трябва да продължава. Дори и за германските студенти части от курса може да се преподават на английски език, за чужденците във всички случаи – броят на програмите на английски, особено на магистърските, следва най-малко да се утрои (до 3 000 от общо около 15 000 програми). Във всички останали програми специализираният английски език трябва да бъде задължителна част, така че абсолвентите да могат да общуват професионално с

целия свят.

Интернационални мрежи

Германските висши училища имат все още твърде малко присъствие в тях и често участват само като съпътстващи, а не като водещи. Същото се отнася и за заемането на важни позиции в международни и европейски научни организации. Ползата от международните участия също може да е повече. По-добрата национална система за подпомагане (в сравнение с други) не трябва да е причина за по-малко усилия относно установяването на международно сътрудничество и финансиране.

Интернационализация на учебните програми

В това отношение също е постигнат напредък, но трябва се да отиде много по-далеч. Болонският процес се прилага предимно на национално, а често даже и на местно, ниво, което противоречи на първоначалните му намерения (общо Европейско пространство за висше образование).

Рамкови условия

Относно визовите въпроси, разрешителните за работа и възможностите за стипендии е постигнат значителен напредък:

- Имиграционните власти поддържат като цяло вече по-благоприятен климат, въпреки че все още не може да се определи като „ориентиран към клиента“.

- Възможностите за оставане в страната на чуждестранните абсолвенти са значително подобрени, една трета от тях законово могат да упражняват някаква професия; по този начин завършването на висше образование в Германия става най-добрият

път към интелигентна имиграция. И тук условията могат още да се подобрят – по отношение на продължителността за търсене на работа, временната заетост през периода на търсене и др.

- Организацията на международните отношения в рамките на висшите училища е разнообразна, понякога разнопосочна, защото се интернационализират все повече области. Интернационализацията трябва да е грижа на ръководството, но след това да бъде заложена и в дейността на факултетите. Набирането на персонал за международните офиси често (все още) не отговаря на тези изисквания.

Бъдещето на интернационализацията на висшите училища зависи в голяма степен от демографското развитие и начина на разработване на учебните програми.

Демографското развитие след 2020 г. ще е основното предизвикателство за образователната политика като цяло, в частност и по отношение на висшето образование. Ако то не бъде овладяно, в много области ще има недостиг на висококвалифицирани кадри с висше образование – напускащите пазара на труда ще са повече от новопристигащите. В допълнение към

Internationalisierung der Hochschulen. Strategien und Perspektiven

<http://library.fes.de/pdf-files/studienfoerderung/09281.pdf>

Л. Дърмонова

КОДЕКС ЗА ГЕРМАНСКИТЕ ПРОЕКТИ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ЧУЖБИНА

Въведение

Германските проекти за висше образование в чужбина¹ (ГПВОЧ) са важен елемент от профила на германски-

други мерки е необходимо да се развива продължаващото обучение и имиграцията на квалифицирани специалисти. Броят на чуждестранните студенти трябва да се увеличава постепенно от 250 хил. до 500 хил., като за целта са необходими системни целенасочени усилия.

Учебните програми, съобразени най-вече със спецификата на специалностите и с вътрешния пазар на труда, не отговарят на изискванията на глобализацията. В един все по-интегриран свят трябва да се постави и въпросът, от **какви интелектуални и морални ориентири** имат нужда бъдещите лидери, за да моделират глобализацията мирно, справедливо и изгодно за всички. Този аспект напълно липсва, а и не обхваща само „сухи тренировки“ на меки умения. Големите играчи от Уолстрийт, Лондон и Франкфурт често са най-добрите възпитаници на най-реномираните бизнес училища и всички са добре обучени, но са без всякакъв морален компас, накратко: те са квалифицирани, но не образовани. Силно наложителен е дебат за това, изграждането на каква личност е целта на образованието като цяло и по-специално на висшето образование. Може би водещият принцип трябва да бъде – **отговорен гражданин на света**.

те висши училища в контекста на тяхната интернационализация. Обхватът на тези инициативи, за които германските висши училища носят значителна академична отговорност, вари-

¹ Названието „германски проекти за висше образование в чужбина“ включва както германските висши училища, така и техните чуждестранни партньори.

ра от индивидуални програми, предлагани в сътрудничество с партниращи висши училища в чужбина, през големи проекти като откриване на нови филиали, до създаването на двустранни институции за висше образование. Приносът на Германия в това отношение може да се осигури най-вече чрез съвместно разработване на учебни програми, както и предложения за езикови и културни дейности, но също и чрез програми за обмен, престой за обучение или стаж в Германия, както и чрез германски, или обучени в Германия, преподаватели.

Ръководствата на германските висши училища са наясно, че успехът на ГПВОЧ зависи до голяма степен от участието на съответните заинтересовани страни и ангажимента на всички партньори, и гарантират, че те ще допринесат за успеха им.

В Кодекса се приема, че германските проекти за висше образование в чужбина:

➤ *Следват партньорски подход:* те са разработени и установени в тясно сътрудничество между германски и чуждестранни партньори. Като алтернатива на транснационалните учебни модули и програми, те са изградени като филиален кампус или подразделения на германски висши училища. Прилагат се въз основа на договорни споразумения на ниво висше образование и/или държавно ниво.

➤ *Гарантират свободата* на научните изследвания и обучението.

➤ *Осигуряват* недискриминационен достъп до образование, както и до преподаване и научни изследвания – без оглед на произход, идеологическа и религиозна ориентация, или пол.

➤ *Информират изчерпателно кандидат-студентите и студентите* за своите учебни програми, протичането

и структурата на обучение, изискванията за прием, изпитите и признаването на образователно-квалификационните степени (ОКС), които се предлагат, както и за всички дължими такси за обучение и други разходи.

➤ *Гарантират прозрачност* по отношение на институцията и институционалните процедури, органи и отговорности, напр. като предоставят подходяща информация и разбираемо представяне на интернет сайта на висшето училище или проекта.

➤ *Насърчават чрез ясни и прозрачни критерии на подбор за прием* на студенти успешен курс на обучение. Студентите в ГПВОЧ трябва да отговарят на необходимите академични и езикови изисквания, в допълнение към редовните изискванията за прием на местната институция за висше образование. Ако е необходимо регистриране и в участващото германско висше училище, на това условие трябва да се обърне специално внимание в хода на процедурите.

➤ *Ако се изискват такси за обучение*, то те са само до степен, необходима и подходяща за поддържане на курсовете, които се предлагат. Участващите университети се стремят да предоставят стипендии на студентите, респ. да привлекат външни организации, предлагащи стипендии. Те да се отпускат в съответствие със социални критерии и/или такива, свързани с успеха.

➤ *Обучението се извършва с участието на германски преподаватели*, респ. преподаватели, обучени и/или работещи в германски висши училища/научни институции. Всички преподаватели са с необходимите квалификации както според изискванията на местното висше училище, така и на участващото/участващите германско висше училище/училища. Висшите училища се стремят да осигурят обучение

на преподавателския състав в тази посока.

➤ *Гарантират със своите учебни програми* способността за успешна трудова реализация по специалността в приемащата страна на проекта. Образователно-квалификационните степени, предлагани от ГПВОЧ, подлежат на законово признаване както в приемащата страна, така и от участващите висши училища в Германия. Те дават достъп и до допълнителни учебни програми в германски институции за висше образование. Партньорските висши училища осигуряват качеството на учебните програми, предложени от тях, като част от институционалните процеси за осигуряване на качество и редовен мониторинг.

➤ *Предоставят на студентите конкретни лица за контакт* по отношение на техните учебни, организационни и социални проблеми. Освен това

предвиждат точка за контакт при възникване на въпроси и проблеми, което дава възможност за оплаквания от страна на студентите. По всички релевантни за студентите въпроси се осигурява, в съответствие със законите на приемащата страна, проучване и представяне на студентските интереси.

➤ *Укрепват езиковите и културни връзки* чрез активен обмен на студенти и преподаватели в двете посоки. Участващите висши училища създават необходимата законова рамка за взаимно признаване на академичните резултати. Също така насърчават обмена чрез межкултурна подготовка и подкрепа на съответните проекти. Германските проекти за висше образование в чужбина се стремят, в интерес на студентите, да създават възможности за придобиване на знания по немски език на ниво, значително по-високо от входното.

Източник:

Kodex für deutsche Hochschulprojekte im Ausland

<http://www.hrk.de/positionen/gesamtliste-beschluesse/position/convention/kodex-fuer-deutsche-hochschulprojekte-im-ausland/>

Л. Дърмонова

РЪКОВОДСТВО ЗА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА НА УНИВЕРСИТЕТА ГРИФИТ, АВСТРАЛИЯ

Въведение

Предназначението на Ръководството е да очертае стратегиите за интернационализация на учебната програма (ИУП), нейните нива, дисциплините и аудиторните дейности (формалната учебна програма), както и извънучебните дейности на студентите (неформалните дейности). То разяснява контекста на интернационализацията, като очертава съответните университетски политики, които подкрепят тази инициатива.

Университетът целенасочено изгражда у своите възпитаници умение-то да мислят, дискутират и действат за осигуряване на устойчиво бъдеще за всички. Институцията насърчава и подпомага формирането им като граждани на света, които са социално отговорни, граждански ангажирани и готови да работят в тази посока. Повече от 40% от членовете на академичния персонал са от чужбина, което води до разнообразяване на университетската среда и обогатява предметните области. Учебната програма насърчава

глобалната перспектива на всички студенти и предлага разнообразие от преживявания, които ги ангажират емоционално в учебния процес.

Основната цел на интернационализацията е да обогати опита на Университета и да доведе до промени в знанията, нагласите и поведението на всички, които участват в процеса на обучение. Предложените стратегии работят за подобряване на преподаването, научните изследвания и обслужващите дейности на учебната програма, а мерките целят да ангажират студентите и преподавателите в

обмена на знания, умения, нагласи и опит.

Интернационализацията включва три взаимосвързани аспекта: **международни отношения, межкултурни фактори и глобални фактори**. Интегрирането на тези три елемента в учебната програма предоставя възможност на студентите да развият глобална осведоменост, межкултурна компетентност и да идентифицират международните перспективи. Те могат да бъдат описани и като характеристики на „**глобалното гражданство**“.

Фигура 1. Измерения на интернационализацията на формалната и неформалната учебна програма.

Подчертава се растящото влияние на глобализацията:

- социално – чрез средствата за масова информация, телекомуникациите, информационните и компютърни

технологии;

- културно – чрез миграция, преместване и международен образователен обмен;

- икономически – чрез междуна-

родната търговия, финанси и икономика (напр. световната финансова криза);

- екологично – чрез въпросите за устойчивото развитие и глобалното изменение на климата;
- политически – чрез международните отношения, външната политика и системите за регулиране.

Институциите за висше образование също са подложени на влиянието на тези тенденции: повишена транснационална мобилност на студентите и служителите; по-големи възможности за межкултурен и международен обмен в областта на ученето, преподаването и научните изследвания; нарастващо търсене на завършили студенти, които да са межкултурно компетентни на работните си места, на международно, национално и местно ниво. Все повече

се признава, не само от университетите, но и от страна на правителствата, бизнеса и лидерите, че тези умения са от основно значение за добрата реализация на завършващите студенти.

Интернационализацията и областите на висшето образование

Включването на интернационализацията във всяка област на висшето образование е важно условие за изграждане на компетентности, необходими за развитието и реализирането на студентите в глобализацията се свят. Университетът идентифицира десет области и маркира основните компетентности, касаещи интернационализацията на всяка от тях, представени в следващата таблица:

Таблица 1. Компетентности в културно разнородна и международна среда.

Бизнес и търговия	Право	Наука
Проблеми, възникващи от сблъсъка между разрастването на консуматорството и справедливата търговия; регулативните режими на вноса и износа; мултинационалните компании; световните финансови пазари; глобален персонал и управление на таланти; глобалното трудовоправно законодателство и индустриални отношения; международно управление на човешките ресурси, екочетоводство и т.н.	Въпроси относно наднационалните, публичните и частните международни закони; международни отношения и външна политика; въздействие на международното хуманитарно и екологично законодателство; мястото на местното законодателство в глобален контекст и т.н.	Новопоявили се научни проблеми (промените в климата, глобалното затопляне); международен научен обмен; съвременните научни открития; международни патенти и интелектуална собственост; транснационални изследвания и развитие.

<p>Изкуства, езици и криминология</p>	<p>КОМПЕТЕНТНОСТИ В КУЛТУРНО РАЗНОРОДНА И МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА</p>	<p>Здраве</p>
<p>Глобална комуникация и масови медии; международна журналистика; маркетинг и реклама и глобалното им влияние; връзки с обществеността в мултикултурен контекст; многоезичието в съвременното общество; културна социология и лидерство; международна престъпност и правосъдие и т.н.</p>		<p>Неравнопоставеност при диагностицирането, анализа и лечението на болестите; глобалното разпространение на инфекциозните заболявания; процент на смъртност и заболяемост при различните култури; хранене; въздействието на нови медицински изследвания и технологии; межкултурна психология; социална работа и услуги за местните, мигрантските и бежанските общности.</p>
<p>Околна среда, планиране и архитектура</p>		<p>Визуални и креативни изкуства</p>
<p>Екологична устойчивост, екологични взаимозависимости; транснационални ресурси и необходимост от глобално сътрудничество; въздействие на ресурсния бум; международно екологично планиране, управление и политика.</p>		<p>Културна хомогенизация – мултикултурни разлики в музиката, танците, визуалните и креативните изкуства; въздействие на световния маркетинг и реклама; межкултурна комуникация и езикови въпроси.</p>
<p>Инженерство и информационни технологии</p>	<p>Образование</p>	<p>Музика</p>
<p>Глобално използване (и достъп) на модерни технологии, межкултурен софтуер и инженерни проекти; межкултурни човек-машина системи; многоезични уебсайтове и възможности за интернет достъп; познаване на интернет атаките (компютърни вируси, хакерство) и глобалната интернет етика и т.н.</p>	<p>Насърчаване и поощряване на разбирателството и уважението между студенти от културно и езиково различни среди; използване на международни ресурси в аудиторните дейности; обучение на студентите за глобалното работно място.</p>	<p>Мултикултурни различия в музиката; културна хомогенизация – въздействие на световния маркетинг и реклама; межкултурна комуникация и езикови въпроси.</p>

За целта Университетът изработва Интегрирана рамка за интернационализация на учебната програма и очертава специфичните ѝ характеристики, фокусирани върху глобалната осведоменост и межкултурна компетентност на студентите. Тя включва и изграждането на

капацитет на академичния състав за вграждане на международни перспективи в учебните си програми и използването на адекватни педагогически практики, както и формирането на ангажираност за работа с местни, национални и международни общности.

Фигура 2. Интегрирана рамка за интернационализация на учебната програма.

Университетът изработва стратегия за постигането на интернационализацията, която включва следните десет основни цели:

1. Да се развият международни научни, учебни и преподавателски инициативи в полза на студентите, персонала и международните партньори.

2. Институцията да се превърне в международно разпознаваема за научни изследвания, които са съвременни, интердисциплинарни, социално ангажирани и партньорски в области, в които тя има най-голям научен потенциал.

3. Да се приемат за обучение чуждестранни студенти в бакалавърски, магистърски и докторски програми и да се подкрепят и интегрират в университетската общност.

4. Да се насърчава межкултурното разбирателство между студентите чрез разработване на учебни програми, които са с международна перспектива и чрез такива за студентска мобилност.

5. Да се предоставят на транснационално равнище образователни услуги, съответстващи по качество на тези в основния университетски кампус.

6. Да се разработят стратегически партньорства с международни организации с добра репутация и качество и да се артикулират програмите за сътрудничество в областта на научните изследвания и безвъзмездното студентско финансиране.

7. Да се подготвят специалисти, които могат на професионално ниво да работят в различни условия във и извън страната си по произход или местоживееене.

8. Широко да се популяризират възможностите на университета да работи по международни проекти с местни агенции и международни организации.

9. Да се подкрепят дейности, водещи до повишаването на управленския капацитет и изграждане на потенциал

за решаване на проблеми от икономическо и социално естество, както в местната общност, така и в слабо развити райони на света.

10. Да се мотивира академичният персонал за ползите от интернационализацията за Университета, страната, региона и света.

Ключови характеристики на межкултурните компетентности на завършилите студенти

Университетът определя компетентностите в културно разнородна и международна среда като ключови характеристики на резултатите от ученето.

Студентите, които са межкултурно компетентни, демонстрират знания, умения и нагласи, необходими за успешното им реализиране в свят, характеризиращ се с глобална мобилност, социална, културна, икономическа, политическа и екологична взаимосвързаност. „Глобалното гражданство“ отразява осъзнаването и оценяването на различията между хора, култури и среди по целия свят (глобално съзнание) и способността да се управлява тази взаимосвързаност хармонично и продуктивно (межкултурна компетентност).

Глобално гражданство се постига чрез интерактивен процес, при който студентите и университетският състав от културно и езиково многообразни среди обменят умения, нагласи, ценности и преживявания за постигане на разбирателство и за развиване на способност за успешна работа в рамките на разнородни местни, национални и международни общности. Концепцията на Университета за межкултурната компетентност е представена в следващата таблица.

Таблица 2. Концептуализация на ключовите характеристики на межкултурната компетентност.

Ключови характеристики на межкултурната компетентност: Как се изгражда гражданин на света		
<i>Знания и разбиране</i>	<i>Умения и способности</i>	<i>Нагласи и ценности</i>
Знания за общочовешките ценности и права, социалната справедливост и свързаните с тях социални, икономически и политически въпроси.		
Знания за глобализацията и взаимозависимостта, за краткосрочните и дългосрочни последици от тях за устойчивото развитие.	Умение да се мисли „глобално“, необходимо за изграждане на всеобхватен поглед при разглеждане на проблемите (напр. социални, културни, икономически, политически, религиозни и др.)	Висока вътрешна оценка на значението на глобалното мултикултурно разнообразие и проява на уважение и зачитане.
Разбиране за това как функционира светът (социално, културно, икономически, технологично, политически и екологосъобразно)	Умения за извършване на критичен анализ (както и способност за водене на дискусии) на конвенционалното мислене, несправедливостта и неравенството.	Ангажираност за участие в дебати по въпроси за социалната справедливост, правата на човека и свързаните с тях социални, икономически и политически проблеми.
Отчитане на въздействието на местни, национални и международни действия и решения за местните, националните и международните общности.	Способност за взаимодействие и съпричастност с хора от различни социални, културни, религиозни и езикови среди, както в местната общност, така и в световен мащаб.	Мотивирано решение да се следва справедливостта, равнопоставеността, устойчивото екологично развитие и гражданските задължения.
Разбиране за това как знанията за различните култури могат да се имплементират в различни учебни дисциплини.	Умения за ефективно лидерство, сътрудничество и работа в екип.	Поемане на задължения за участие и собствен принос в създаването на справедливо и устойчиво общество на всички нива.

Идентифициране на межкултурните и транснационални въпроси, свързани с професионалната практика.	Способност за включване в решаването на проблеми, поемане на споделени перспективи и преговори за разрешаване на конфликти.	Оценяване на комплекса от взаимодействащи си фактори, които допринасят за разнообразието от езици, култури и межкултурни взаимоотношения.
Осъзнаване ценността на собствената култура и нейните перспективи, както и значението на другите култури и техните перспективи.		Чувствителност и разбиране на взаимодействието и взаимното влияние на комплекса човек-околна среда и готовност да се действа по начин, който съответства на променящите се потребности на обществото.
Разбиране за принадлежността към определено общество и отговорностите, които произтичат на местно и глобално равнище.		Чувство за идентичност, самочувствие и вяра, че хората могат да направят света различен.

ИУП включва идентифициране на общите резултати от ученето – знанията, уменията и нагласите, които трябва да притежават завършилите студенти. Важно е да се гарантира, че стратегиите за нейното осъществяване се изпълняват на всеки етап от обучението на студентите. В съответствие с

представата за „спиралната интернационализация“ на учебната програма, процесът трябва да е непрекъсваем, като основните понятия, въведени в началото, се развиват на по-високо ниво и студентите надграждат уменията си за критично мислене. Реализацията на процеса на програмно ниво е представена в следващата таблица.

Таблица 3. Изграждане на компетентност в културно многообразна и международна среда.

Маркиране на базовите направления на програмата	Полезни съвети и примери
Философия и мисия	<ul style="list-style-type: none"> • Изготвяне на ясна обосновка на ИУП. • Съгласуване на обосновката със заинтересованите страни. • Изготвяне на указания за преглед на програмата и отделните дисциплини, включително чрез използване на анкети за оценка.

<p>Подкрепящи дейности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ясно дефинирани минимални нива на езиковите умения за съответната програма. • Предоставяне на информация и съдействие на езици, различни от английски. • Осигуряване на съветници и помощен персонал, които са обучени в оказването на помощ на чуждестранни студенти. • Гарантиране, че дейностите по програмата се осъществяват в сътрудничество с чуждестранни университети партньори или други международни групи, които подкрепят интернационализирането на програмата. • Създаване на висока степен на межкултурно приобщаване и отвореност към многообразието. • Поддържане на активна връзка с местни и международни общностни групи.
<p>Практики за професионално развитие</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Създаване на контакти и наставничество с гостуващи чуждестранни учени и преподаватели. • Служителите могат да се ангажират в транснационално (офшорно) преподаване. • Използване на възможностите на стипендиантските програми. • Осигуряване на стажове за служителите в международни организации, дружества и агенции. • Осигуряване на академични стажове и възможности за командироване на служителите в престижни чуждестранни университети партньори. • Осигуряване на стипендии за научна дейност, безвъзмездна помощ и индивидуални награди за подпомагане на преподаването и научните изследвания в чужбина.
<p>Дейности за повишаване на осведомеността</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на осведомеността чрез публикации, презентации и прессъобщения. • Насърчаване на културното и езиковото многообразие на персонала. • Създаване на възможности за обсъждане и обмяна на опит между служителите за ИУП.

<p>Връзки с обществеността</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Интензивна комуникация с местното население и етническите групи по въпросите на интернационализацията. • Установяване на връзки с местни фирми, членове на общността и малцинствени групи, които имат интерес от инвестиране в това направление.
<p>Международни връзки</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Включване на академичния и професионален състав в международния диалог по темата. • Насърчаване на студентите/академичния състав за участие в работата на международни организации и дружества. • Ангажиране на студентите в международни изследвания и/или мултикултурни проекти. • Създаване на академични и стопански партньорства със значими международни институции.
<p>Практики за преразглеждане и коригиране на програмата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на възможности на студентите, местните и етническите групи, обществените агенции и бизнес организациите, с които Университетът поддържа партньорски връзки, да участват в процесите на оценка и обратна връзка.

Интернационализация на учебните дисциплини

Следните пет въпроса са полезни изходни точки при планирането на интернационализацията на всяка учебна дисциплина от програмата.

1. Какви са учебните цели, задачи и логическата основа на дисциплината, които са подходящи за изграждане на компетентности в културно многообразна и международна среда.

2. Кои са основните знания, умения и нагласи, които студентите трябва да притежават в края на обучението си.

3. Какви учебни и преподавателски практики могат да се използват за подпомагане на студентите в изграждането на знания, умения и нагласи, свързани с межкултурната компетентност.

4. Какви инструменти, ресурси и материали са необходими за изграждане

на тази компетентност.

5. Колко ефективно поставените задачи провокират студентите да демонстрират придобитите от тях глобални, международни и/или межкултурни способности.

ИУП на ниво учебни дисциплини включва вграждането на глобални, международни и мултикултурни измерения в следните направления:

Дизайн и съдържание на учебните дисциплини

Съдържанието на учебната дисциплина може да включва различни гледни точки по социални, икономически, политически и/или екологични проблеми и различия в професионалните практики в различните културни среди. Препоръките за разширяване на тематичните области чрез интеркултурни подходи включват:

- Да се предвидят теми от значение за глобалните и межкултурните перспективи за местното население.
- Да се илюстрира как знанията могат да бъдат конструирани по различен начин в отделните култури.
- Да се използват възможностите на реалния живот или симулираните казуси, в които се проявяват способностите за межкултурна комуникация, водене на преговори и решаване на конфликти.
- Да се обръща специално внимание на межкултурното общуване в професионалната практика. Да се проучи как професионалните практики варират в други култури.
- Да се включи съдържание от местни и международни източници.
- Да се дискутират етичните въпроси, произтичащи от глобализацията, като социална справедливост, равенство, права на човека и свързаните с тях социални, икономически и екологични проблеми.
- Да се акцентира върху историческото развитие на актуалните международни въпроси или практики.
- Да се разглежда съдържание, което се занимава със сериозните глобални проблеми на околната среда.
- Да се сравняват и съпоставят резултатите от научни изследвания в международен и межкултурен аспект.
- Да се създаде бази данни или списък с източници на информация по въпросите на межкултурното общуване.
- Да се осигурят възможности на студентите за работа или участие в образователни услуги в интеркултурна среда, извън аудиторната заетост.

Обучение и преподавателска дейност

Голям набор от подходи и методи на преподаване и учене могат да бъдат приложени за изграждане на студентите

като професионалисти и граждани. Препоръчват се следните:

- Студентите да бъдат поставяни в ситуации и казуси, които изискват критично мислене от различни гледни точки и перспективи – социални, икономически, политически, религиозни, етични/морални и културни.
- Да се насърчават чуждестранните студенти да дават примери от родната си култура или етническа общност.
- Винаги да се включва международен елемент в решаване на проблеми или изследователски задачи.
- Да се възлагат практически задачи, които изискват от студентите да разглеждат критично международни или межкултурни въпроси.
- Да се сравнява и анализира начинът, по който въпросите на мултикултурализма се разглеждат от различни народи и как това се отразява върху личния живот и професионалната практика на гражданите в тези общества.
- Да се провеждат дейности, които изследват как културата оказва влияние върху прилагането на социални, научни и технологични знания и как това може да бъде преимущество или недостатък за хората от различни културни среди.
- Да се работи на терен с местни организации, които осъществяват международни или национални проекти с межкултурен фокус.
- Да се създава спокойна среда, в която студентите могат да изразяват своите собствени възгледи при зачитане на тези на опонентите си.
- Да се търсят възможности за подкрепа на диалога и съвместните учебни дейности между студенти от различни културни среди за насърчаване на межкултурното разбирателство.
- Да се създават възможности за групови дейности, чрез които преподавателите да опознават студентите и тяхната култура – напр. „Да ви опозная“

или „Ледоразбивач – да премахнем дистанцията“.

- Да се поставят задачи, които изискват екипна работа с хора от различна социална, културна, икономическа, политическа и/или религиозна принадлежност (напр. работа в екипите, които осъществяват контакти с университети партньори в чужбина чрез имейл, чат-стаи или обслужване на мрежа от имейли).

- Да се обсъждат въздействията на културата върху развитието на специфични подходи към професията.

- Да се създават условия за учене чрез опит в реална мултикултурна среда.

Аудиторни практики

Преподавателският състав може да насърчава и моделира отвореност към многообразието и приобщаването чрез използването на различни преподавателски практики. Препоръките и съветите в тази насока включват:

- Да се демонстрира взаимно уважение чрез:

- признаване и оценяване на различните културни среди и езици на чуждестранните студенти, както и на тези от местни етнически общности;

- правилно произнасяне на имената на чуждестранните студенти;

- разбиране и проявяване на уважение към свещените дни или религиозни празници на студентите (напр. специалния хранителен режим по време на свещения месец Рамадан при мюсюлманите и др.).

- Контактите и комуникацията със студентите да се осъществява по уважителен и межкултурно компетентен начин чрез:

- избягване на стереотипи и твърде общи описания на други нации/култури;

- използване на въпроси и ко-

ментари, които зачитат ценностите и вярванията на всички култури при дискусии и дебати.

- Да се разбира, приема и зачита разнообразието във всичките му форми сред студентската аудитория (религия, етническа принадлежност, култура, социално-икономически статут, сексуална ориентация и др.).

- Да се създават правила за групови дискусии, които изключват етноцентристки, расистки или дискриминационен език или поведение.

- Да се подчертава ползата от различните културни гледни точки и перспективи за процеса на обучение.

- Да се говори спокойно с ясна артикулация, тъй като някои студенти могат да изпитват затруднения в разбирането на местния акцент и смисъла, който се влага в отделни думи или фрази.

- Да не се забравя, че езикът и хуморът са много специфични за всяка култура.

- Да се избягва използването на жаргон или словесни шеги, които могат да се възприемат двояко от студентите с различна културна принадлежност.

Оценка на компетентността

Задачите за оценяване трябва да измерват специфичните знания, умения и нагласи на студентите, свързани с глобалното гражданство. Препоръките за интернационализиране на оценяването включват:

- Задачите и критериите за оценка да съответстват на заложената цел за изграждане на интеркултурна компетентност.

- Да се изготви карта на връзките между критериите за оценка и международните стандарти в съответната научна област или професия, която да показва важността на тази оценка.

- Оценяването да се извършва на

различни етапи от обучението с цел перманентно да се коригира обучението, като се попълват диагностицираните пропуски.

- Да се включват задачи, които оценяват разбирането на културния контекст в изучаваната дисциплина (напр. упражнения, които включват сравнение на контрастиращи местни и международни стандарти, практики, проблеми и др.).

- За целите на оценяването студентите да бъдат включвани в индивидуални и групови проекти, при които способността им да работят с други хора, да зачитат техните права, да сравняват и съпоставят различни гледни точки се проявява в най-голяма степен.

- Да се дават задачи, които изискват от студентите да разменят информация с международни източници или межкултурна аудитория.

- Да се предвиждат дейности и задачи, които оценяват уменията на студентите да осъществяват контакти реално или виртуално.

- Да се използват възможностите на партньорската оценка и обратна връзка.

Дейности извън учебната програма

Програмите за международен обмен и обучение в чужбина са водещи стратегии за подпомагане на студентите да развият международните и межкултурни компетентности. Сравнително малка част от студентската общност участва в програми за изходяща мобилност, затова е важно висшите училища да предлагат други възможности за местните студенти да развият тези

компетентности, без да напускат родната си страна.

Важна съвременна тенденция в това отношение е инициативата **„Вътрешна интернационализация“** (Internationalisation at Home), която се изразява в организирането на следните дейности:

- Активно насърчаване на студентите да се присъединяват към международни асоциации и организации, дейностите на които са свързани с програмата на тяхното обучение.

- Стимулиране на студентите и персонала да изучат втори или допълнителен език. Това ще им даде възможност да оценят трудностите при общуването на чужд език.

- Насърчаване на студентите да участват в работни срещи, семинари и проучвания, осъществявани в межкултурна среда.

- Информирание и насърчаване на участието на студентите в програми като „Съжителство в Грифит“, „Студентски връзки“, „Открийте Вашия глас сред различните култури“ и др.

- Въвеждане на схеми за наставничество, които включват използването на местни ментори, подкрепящи чуждестранните студенти за насърчаване на межкултурните взаимоотношения.

- Осъществяване на дейности за професионално развитие на академичния състав за създаване на приобщаваща среда в Университета. Те могат да включват: обучение за изграждане на умения за мултикултурна групово работна, межкултурно общуване, оценка и предоставяне на обратна информация на студенти, които говорят език, различен от английски и др.

Източник:

Griffith Institute for Higher Education, „Good Practice Guide to Internationalising the Curriculum“
http://www.griffith.edu.au/__data/assets/pdf_file/0006/345291/Internationalising-the-Curriculum.pdf

В. Лозанова

НЯКОИ АСПЕКТИ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ФРАНЦИЯ

Системата за висше образование във Франция дава възможност за голяма мобилност както на френските, така и на чуждестранните студенти. От 2005 г. френските образователни институции имат законово право да подписват споразумения с чуждестранни образователни институции, които могат да издават дипломи по еквивалентни програми. Целта на споразуменията за партньорство е изготвяне на обща програма и издаване на диплома за придобита съвместна образователна степен (Joint Degree).

Френските висши училища активно участват в програми за партньорство, реализирани от *Изпълнителната агенция за образование и култура*. Такива са:

- Проекти по „Еразъм +“, чрез които активно се разработват учебни програми или модули за различни курсове.

- Проекти за сътрудничество, осъществявани чрез студентски и изследователски стажове във фирми.

- Виртуални университети за насърчаване на сътрудничеството между висшите училища в областта на електронното обучение.

- Създаване мрежи по „Еразъм +“ за насърчаване на европейското сътрудничество и иновациите в конкретни области между пет или повече европейски държави.

Допълвайки европейското и многостранно сътрудничество, двустранните споразумения дават възможност да се установят устойчиви връзки между Франция и нейните основни европейски партньори. Много ефективно е **френско-германското сътрудничество** в областта на образованието. Изготвеният план за сътрудничество довежда до създаването на уникални институции

като Френско-германската служба за младежта, Върховния френско-германски културен съвет, телевизионния канал ARTE и Френско-германския университет.

Една от целите на плана е Германия и Франция да се възприемат като част от едно общо пространство за обучение и за упражняване на бъдещи професии от младите хора. Проектите за сътрудничество, които са включени в плана, са следните:

- Проект 1: Насърчаване на изучаването на езика на партньорската страна (оттук следва да бъде подкрепяно съответно и преподаването на езика);

- Проект 2: Развитие на децентрализирано сътрудничество – организират се редовни срещи между ректорите на институциите за висше образование и министрите на образованието на провинциите;

- Проект 3: Насърчаване на мобилността и обмена на университетски преподаватели.

Сред основните цели на сътрудничеството между Франция и други държави в областта на образованието е да се овладее езикът на партньорската държава и да се подкрепи образователният модел, който дава възможност на младите хора от страните партньорки да имат добра основа върху два европейски езика, както и върху майчиния си език.

Министерството на висшето образование и научните изследвания насърчава институциите за висше образование да вземат участие в изграждането на Европейско пространство за висше образование, да затвърдят международния си авторитет в областта на научните изследвания и в обучението на докторанти, както и да засилят присъствието си на междуна-

родната сцена. Международното сътрудничество е залегнало в националното законодателство.

Френските образователни институции развиват все по-засилена интернационализация и качеството расте. Поставена е цел да се привличат множество чуждестранни докторанти на френска територия и да им се предлагат най-добрите възможни условия за обучение и за научни изследвания.

За да засилят присъствието си на световната сцена, висшите училища във Франция предприемат следните стъпки:

- привличат чуждестранни преподаватели;
- увеличават приема на студенти от чуждестранни образователни институции, като организират различни обучителни курсове и създават специални курсове и обучителни програми на различни езици;
- предлагат интегрирани транснационални партньорства, включващи специализирано обучение и научни изследвания;
- насърчават създаването на по-добра яснота в международните отношения в областта на висшето образование.

Обменът с напредналите в научно и технологично отношение страни е насочен към разработване на програми за мобилност в различните им форми и в изграждане на структурирани партньорства с участието на научни изследователи. Така например участието на френските институции в програмата „Еразмус Мундус“ цели да се засили сътрудничеството с развиващите се страни и привличането на все повече студенти оттам, както и създаване на съвместни програми за научни изследвания.

Сътрудничеството с развиващите се страни носи популярност на френското висше образование и привлича по-

голям брой студенти от тези страни за съвместно обучение и за програми за научни изследвания. Дейностите по сътрудничеството са ориентирани към страни, търсещи опит в областта на обучението и научните изследвания.

Съществуват много програми за стимулиране на науката и инструменти за международно сътрудничество в областта на висшето образование. Те са изготвени съвместно с Министерството на външните работи и европейските въпроси и се фокусират върху няколко цели:

- Насърчаване създаването на рамки за институционализирано сътрудничество.
- Подкрепа за инициативите, организирани от френските технологични институти.
- Насърчаване на партньорства и обмен между френски и международни университети и изследователски институции.

Съвместни докторски програми

Съвместните докторски програми са създадени с цел да насърчат двустранното обучение, което е силно интегрирано и включва студентската мобилност.

Тези програми получават финансова подкрепа от Министерството на висшето образование и научните изследвания, Министерството на външните работи, както и от страната партньор или от съвместните национални институции (напр. Френско-германския и Френско-италианския университет).

Държавите, с които има създадени най-много съвместни докторски програми са Германия, Австрия, Испания, Гърция, Италия, Полша, Португалия, Чехия и Украйна.

Решимостта да се насърчава европейската мобилност дава основания на Министерството на висшето образова-

ние и научните изследвания да изготвя споразумения за улесняване на взаимното признаване на дипломите между европейските страни, които си сътрудничат (напр. Германия, Австрия, Испания, Полша, Португалия, Швейцария и Чехия).

Създават се добри възможности за разширяване на партньорствата и с неевропейски държави. Университетското сътрудничество в Северна Америка се осъществява най-вече чрез участие във френско-канадски фондове за научни изследвания, чрез укрепване на сътрудничеството с Квебек, чрез увеличаване на подкрепата за Френско-американския университет и за Комисията за културен обмен от съвместната програма за обучение на учители в средното училище.

Министерството допринася за

стартиране на обучение за инженери в Азия чрез създаването на технологичен университет в Шанхай, на френско-китайски Институт по ядрена енергетика в Кантън, на Програма за върхови постижения по инженерно обучение във Виетнам, на научен университет в Индия през 2008 г., а също и на научен и технологичен университет в Ханой през 2009 г. То субсидира международната дейност на институтите към техническите университети, които развиват партньорства с различни страни, по-специално с Китай, Колумбия, Мексико и Венецуела. Дейността им се характеризира с изработването на специфични програми, водещи до структурирани партньорства в областта на инженерните науки и до издигане на професионалния характер на висшето образование.

Източник:

France - Mobility and Internationalisation

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/France:Mobility_and_Internationalisation

П. Главеев

РАЗБИРАНЕ ЗА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА НА АМЕРИКАНСКИЯ СЪВЕТ ПО ОБРАЗОВАНИЕ

Центърът за интернационализация и глобална ангажираност към Американския съвет по образование извършва задълбочен анализ на въпросите, касаещи международните аспекти на висшето образование, администрира програми и услуги за подпомагане на интернационализацията на образователните институции и разработва стратегии за глобалната им ангажираност.

Центърът предлага Модел за всеобхватна интернационализация на

институциите за висше образование (МВИИВО) в САЩ. В него този процес е определен като стратегически и координиран, който има за цел да приведе в съответствие и да интегрира политики, програми и инициативи за международно ориентирани образователни институции.

МВИИВО се състои от шест взаимосвързани целеви области за институционални инициативи, политики и програми (фиг. 1):

Фигура 1. Модел за всеобхватна интернационализация на институциите за висше образование.

Стратегическото планиране, с участието на основните заинтересовани страни, определя ангажимента на институцията за интернационализация и изработва пътна карта за изпълнение. Официалните механизми за засилване на този ангажимент изискват посочването на ясни цели и поемането на отговорност за тяхното осъществяване. Участието на висшите ръководители и административните структури във формирането на рамка за прилагане на интернационализацията е от ключово значение.

Като основна цел на висшето образование, обучението на студентите е ключов елемент в този процес. Интернационализацията на учебната програма трябва да гарантира, че всички студенти ще придобият знания, умения и компетентности за реализация в глобализацията се свят. Постигането на тези резултати следва да се заложи при подготовката на всяка една програма и дисциплина.

Академичният състав е основен двигател на преподавателската и изсле-

дователската дейност за интернационализация на университета. Институционалните политики и механизми за подпомагане трябва да гарантират, че преподавателите имат възможности за развитие на международната си компетентност и са в състояние да постигнат максимален ефект при обучението на студентите.

Входящата и изходящата студентска мобилност също е във фокуса на усилията за интернационализация. Трансферът на кредити, финансирането, кариерното и културното ориентиране, интегрирането и подпомагането на чуждестранните студенти значително подобряват техните резултати.

Създаването и управлението на успешно сътрудничество и партньорства с образователни институции в чужбина е ключов аспект на интернационализацията. Такива връзки могат да осигурят международен опит на студентите и преподавателите, да повишат качеството на учебните програми, да генерират приходи и видимост на институцията в страната и по света. Американският съвет по образование

препоръчва 4-стъпков подход за създаване и управление на международни партньорства:

Стъпка 1: Стратегическо планиране. Партньорството и сътрудничеството трябва да се основават на процеса на внимателно планиране, който да уточни международните цели и задачи, по-специално по отношение на резултатите от обучението на студентите. Международните сътрудничества следва да се съгласуват с цялостната институционална мисия, приоритети и наличните финансови и човешки ресурси.

Стъпка 2: Проучване на потенциални партньори. Формите на международно сътрудничество са доста различни. Много преди разговорите с потенциалните партньори институциите трябва подробно да се запознаят с тях и условията, които предлагат. Някои от тях вероятно ще се окажат по-подходящи от други; други – ще се отхвърлят категорично, а трети – ще са подходящи партньори само по отделни критерии.

Стъпка 3: Определяне на партньори. Важно е да се анализира контекстът на висшето образование в целевите страни – политики, приоритети, структура, управление, начин на функциониране. Един внимателен анализ може да елиминира някои видове институции като потенциални партньори и да определи други с по-висок приоритет.

Стъпка 4: Непрекъснатост на управлението. В много случаи висшите училища се стремят да увеличават броя на партньорствата, но те могат да се окажат прекалено много, с различен обхват и ефективност. Това може да доведе до сериозни трудности при управлението им и спадане на качеството. Друга често срещана ситуа-

ция е създаване на партньорства, основани на лични връзки, които са застрашени от разпадане в момента, в който тези връзки вече не са действащи. Централизираната координация, определянето на стратегическите партньорства и осигуряването на широка база за подкрепа може значително да намали тези последици.

Интернационализиране на учебната програма

Въведение

Студентската мобилност винаги се е считала за крайъгълен камък в интернационализацията на институциите за висше образование. Изпращането на студенти на обучение в други държави и приемането на чуждестранни такива допринася за интеркултурното взаимодействие, толерантност и компетентност.

Демографските и икономическите фактори обаче значително понижават процента на желаещите да се обучават в чужбина. Това, което могат да направят висшите училища, за да подготвят своите студенти за живота и професионалната реализация в един глобализиран свят, е да създават международно призната компетентност чрез учебните си програми.

Тъй като отделните висши училища се различават по профил, мисия, брой студенти, наличие на съответни ресурси и др., има четири нива на учебната програма, които трябва да се вземат предвид при разработването ѝ, за да се осигури на студентите изчерпателна интернационална компетентност: индивидуални курсове, академични компоненти на програмата (основна и втора специалност, сертификати), придобиване на степен и дисциплини (фиг. 1).

Фигура 1. Нива на интернационализация на учебната програма

Интернационализираните курсове са предпоставка за интернационални програми и сертификати и глобализиране на образованието като цяло. Вниманието се обръща на *елементите на един интернационализиран курс, степента му на интернационализация и съдържанието на учебната му програма.*

Елементи на интернационализиран курс

Компонентите на курса, които играят роля в този процес, са: съдържание, материали, дейности, резултати.

Съдържание: трансгранични, регионални и глобални тенденции в областта; материали, представящи различни национални исторически, политически и културни перспективи; предизвикателства към развиващите се страни; межкултурни въпроси в професионалната практика; международни и национални закони, стандарти и обичаи, свързани с професионалната практика при различна национална обстановка;

нюанси на специфична терминология, използвани в различен езиков и културен контекст.

Материали: книги и статии, писани от чуждестранни учени; текстове, които изрично включват международна перспектива на предмета (в представяните теми, чрез използване на примери от други държави и др.); статии по дадена тема, публикувани в чуждестранни списания; чуждестранни филми, телевизионни и радиопредавания; международни уебстраници и бази данни.

Дейности: изнасяне на лекции от чужди учени и практики с международен опит и значение, присъстващи лично или виртуално; посещение на тематично свързани чуждестранни компании или организации, развиващи международна дейност и базирани в близост; участие в университетски и местни събития с международен елемент (презентации на гостуващи преподаватели, фестивали, концерти и пр.); симулации, ролеви игри и дебати с цел обсъждане на определени въпроси от

гледна точка на различни култури; анализи и тълкуване на медийни съобщения от други държави; представяне на студентите пред реална или симулирана интернационална/интеркултурна публика; публикации върху глобални теми и културни проблеми, изразяващи лично мнение; съвместни проекти на местни и чуждестранни студенти в реална или виртуална среда.

Очаквани резултати: специфични за отделните дисциплини познания и умения, свързани с интернационализираното съдържание на курса; познаване

на определени чужди култури, страни и региони; способност за оценка на културните и демографските различия при взимане на решения; успешно лавиране между културни и езикови различия при работа по проекти; по-висока степен на осъзнатост от страна на студентите за собствената им културна идентичност и място в света.

В зависимост от очакваните резултати могат да се изберат различни подходи за осъществяването на курса. Трите най-разпространени подхода са представени в таблица 1.

Таблица 1. Подходи за интернационализиране на курса

Подход	Описание
Допълване	<ul style="list-style-type: none"> • Лесен за прилагане и не изисква съществени промени в съдържанието на курса и педагогическите подходи. • Примери: включване на допълнителни текстове, гост преподаватели или даване на допълнителни задачи с интернационален или интеркултурен фокус.
Вливане	<ul style="list-style-type: none"> • Изисква подготовка и преосмисляне на формата на курса. • Примери: включване на образователни цели, фокусирани върху задълбочаване на интеркултурни знания, отношение и поведение; използване на текстове и задачи, които отразяват различни гледни точки.
Трансформация	<ul style="list-style-type: none"> • Труден за изпълнение, особено в определени дисциплини. • Основна цел: промяна на гледната точка, свързана с други култури, и развиване на способност за баланс между различни култури и светогледи.

Един от университетите с доказан опит в сферата на интернационализацията е Университетът Ватерло, Канада. Преподавателите по различни дисциплини прилагат разнообразни методи за тази цел.

- Биология – създаване на дигитални видеоматериали с интервюта на международни изследователи в сферата на биохимията.

- Музика – създаване на мултимедийни презентации и събиране на различни артефакти с цел обогатяване на южноафриканската библиотека, достъпна в дигитален формат.

- Изящни изкуства – обезпечаване на курса по съвременно изкуство с визуални ресурси, свързани с латиноамериканското и азиатското изкуство.

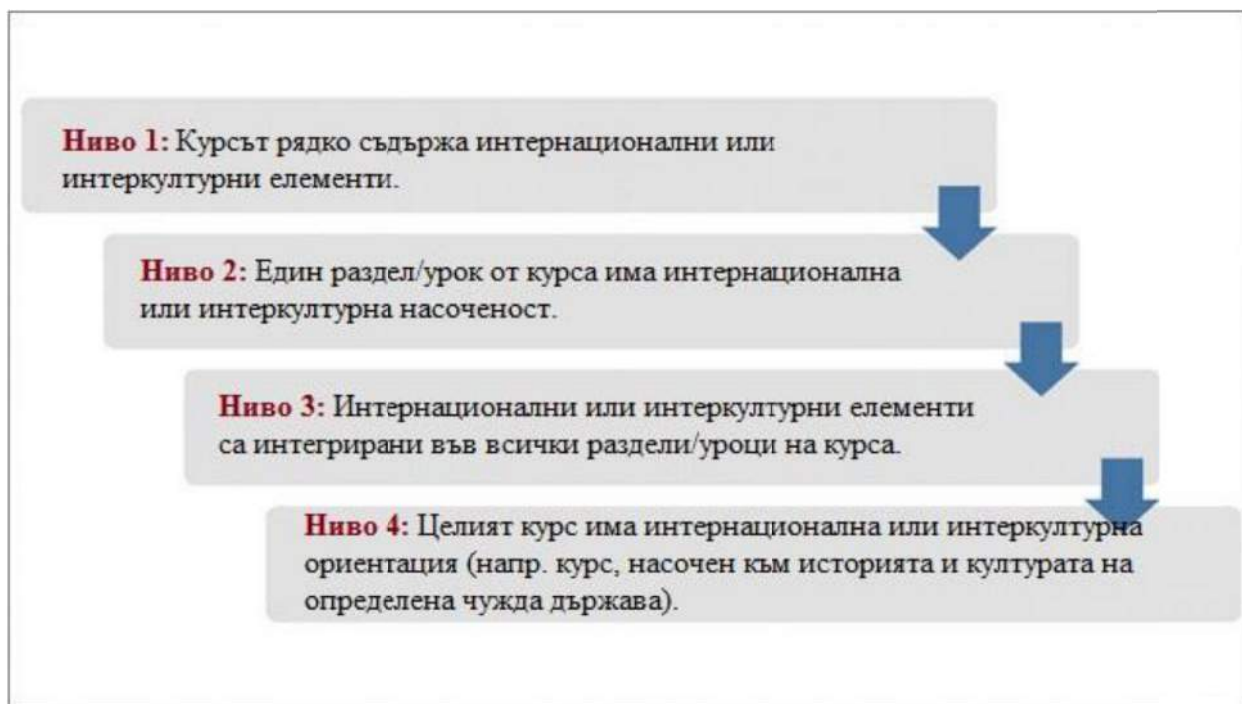
- География - Разработване на онлайн урок за южноамериканските географски възвишения и организиране на видеоконферентни сесии между студентите по география в университета и германски изследовател.

- Статистика – създаване на библиотека с база данни, съдържаща финансов, икономически, социален и екологичен набор от данни за различни държави.

Степен на интернационализация на курса

Специалистите определят четири нива на интернационализация на курса, които включват описаните по-горе елементи в различна степен (фиг. 2).

Фигура 2. Нива на интернационализация на курса

Първо ниво на интернационализация на учебната програма

Съдържание на учебната програмата

Съществуват много достъпни моде-

ли на интернационализирани курсове в отделни области, които обхващат разнообразни елементи и постигат съответно различна степен на интернационализация. Даденият по-долу пример е кратко описание на съдържанието на учебната програма на курса „Геноцид

и човешки права”, специалност „Философия” в колежа на Ню Джърси, САЩ.

Общо представяне

Този курс цели задълбочаване разбирането на студентите за същността на геноцида, като сравнява Холокоста с други примери на геноцид и масово избиване на хора през XX век. Обръща се специално внимание на геноцида в Армения, Камбоджа, Босна и Херцеговина и Руанда. Заедно с изучаването на феномена „геноцид” се акцентира и върху развитието на идеята за човешките права през XX век. Курсът е разработен така, че да осигури мултидисциплинарен подход, разглеждайки понятието „геноцид” от историческа, юридическа, политическа, психологическа и социална гледна точка. В края на курса от студентите се изисква да приложат наученото, като дадат предложения за предотвратяване на нови прояви на геноцид в света през XXI век.

Цели и задачи

След завършването на курса студентите трябва да могат да: сравняват и анализират различни форми на геноцид; познават различни теории за възникването на явлението и задълбочават разбирането си за психологическите, политическите, културните и историческите фактори, които водят до появата му; анализират художествени и литературни отзиви на феномена геноцид и влиянието му върху отделните индивиди, семейства, общности и народи; познават развитието на човешките права и хуманитарното право в световен план и връзката им с Холокоста и другите форми на масово избиване през XX век; водят задълбочени дискусии върху превенцията на конфликти и бъдещи случаи на геноцид.

Много институции поддържат своя библиотека с примерни интернационализирани учебни програми. Когато се използва някоя от тях, трябва да се има предвид достъпът до ресурсите по програмата, аудиторията, вътрешните критерии и изисквания за интернационализация и др.

Второ ниво на интернационализация на учебната програма

Компоненти на академичната програма

Въпреки че отделните елементи могат да се комбинират по разнообразен начин и това да доведе до различно ниво, интернационализацията на една програма е относително лесен процес. По-сложен е процесът по интернационализиране на предмет или специалност. Основни моменти в този процес са: *изясняване на понятието „интернационализирана специалност”; разглеждане на модели на международно ориентирана втора специалност и специализация; начини за повишаване нивото на интернационализация на академичната програма.*

Изясняване на понятието „интернационализирана специалност”

Най-често споменаваните вариации на интернационализирана специалност са следните:

- Специалности, фокусирани върху определена държава/регион – студентите изучават езика, литературата, историята, политическото развитие, културата, икономиката и други важни аспекти на конкретна област („Изучаване на Франция”, „Изучаване на Южна Америка”, „Азиатски езици и култури” и др.).

- Филологически специалности – обучението се състои в изучаване на един или повече чужди езици, като се предвижда и педагогическа подготовка за преподаване на чужд език.

- Специалности, свързани с международната икономика, политика и др. – ориентирани са към изучаване на основните политически, икономически, социални и културни фактори и въпроси, доминиращи в световен план („Международно икономическо сътрудничество“, „Политология“ и др.).

- Други специалности с международен фокус – тук се включват всички специалности, които не влизат в гореспоменатите групи и в които задължително се разглеждат международни въпроси и/или се прави съпоставка между различни държави („Сравнителна литература“, „Антропология“, „Международни отношения“ и др.).

Модели на международно ориентирана втора специалност и специализация

Студентите могат да интернационализират образованието си, като запишат втора специалност във всяка от изброените по-горе групи. Тя може да бъде свързана или не с основната. Популярно е записването на международно ориентирана втора специалност в допълнение към първата. Например студент в специалност „Инженерство“ може да добави интернационален аспект към образованието си, като запише втора специалност „Международно инженерство“.

Вариант на интернационализирана втора специалност е международна специализация. Обикновено за придобиването ѝ се изисква посещаване на няколко международно ориентирани курса. В някои случаи са необходими и определен брой часове в чуждестранен университет.

Начини за повишаване нивото на интернационализация на академичната програма

Първата стъпка за интернационализиране на академичните програми е да се направи преглед на вече съществуващите такива, вариантите и областите, в които се осъществяват, както и пропуските в тях. От голямо значение за процеса е структурата на висшето училище, как то изготвя учебните програми по специалности и какви са обособените департаменти и степени в него. Хорариумът и професионалната подготовка на преподавателите в отделните факултети определят възможността за предлагане на специализация и втора специалност в съответния факултет.

Други фактори са капацитетът и мисията на институцията. По-големите университети (с повече студенти) могат да предложат по-тясно насочени специалности, които са фокусирани върху определен район, докато малките колежи, стремящи се към по-широкоспектърни дипломи, предпочитат да предлагат международно ориентирани специалности, включващи курсове от различни департаменти.

В заключение, интернационализирането на специалността започва с интернационализиране на отделните курсове/дисциплини. Един интернационализиран курс може да бъде включен в изискванията на програмата на специалността. По този начин студентите се докосват до международните аспекти в съответната сфера и интересът към глобалните тенденции нараства, което, от своя страна, води до желание за повече интернационализирани курсове. Чрез добавяне на повече такива курсове се стига до създаването на цяла програма за специализация.

Трето ниво на интернационализация на учебната програма

Програми за придобиване на академична степен

На ниво академична степен, глобализирането на резултатите от обучението определя съдържанието на курсовете и програмите и поставя еднакви цели пред студенти, преподаватели и администратори по отношение на постигането на тези резултати. Базовите елементи на интернационализирането на академичните степени са: *включване на международни компетентности в резултатите от обучението; структуриране на общите образователни изисквания, така че те да помогнат на студентите да постигнат тези резултати; чуждоезиково обучение.*

Резултати от ученето

През последните години резултатите от ученето определят във все по-голяма степен академичните цели на институциите за висше образование и се явяват като „пътна карта” на успеха на студентите. По тези причини колежите и университетите, стремящи се към интернационализация, включват придобиването на международни компетентности в очакваните от обучението резултати.

За постигането на цялостни институционални глобално ориентирани резултати от ученето, интернационализацията следва да започне от отделните курсове и програми. Управителният орган на висшето училище, администрацията му, академичният му състав и студентите трябва да са подробно запознати със значението на глобалното образование, преди да се заложат очакваните резултати.

От съществено значение за глобализирането на резултатите от ученето са подкрепата и ангажираността на всички заинтересовани лица. Заместник-ректорът по образователната част и отговорникът за международната дейност координират процеса на включване на международно ориентирани резултати в целите на университета. Преподавателите, от своя страна, са пряко отговорни да представят учебното съдържание по начин, който да спомогне за постигането им, а студентите носят отговорността за това на практика. Както академичният състав, така и студентите трябва активно да участват във формулирането на желаните резултати от ученето и тяхното мнение следва да бъде взето предвид по време на целия процес на интернационализация.

Общи образователни изисквания

За висшите училища, които включват глобално ориентирани знания и умения в очакваните резултати от ученето на студентите или ги декларираат като своя цел за постигане на по-висока степен на интернационализация, общите образователни изисквания са ключ към предоставянето на международни компетентности на всички студенти. Те целят задълбочаване на познанията. Студентите са задължени да запишат поне един курс, посветен на глобален въпрос.

В общите образователни изисквания на Университета на Невада, САЩ, влизат например мултикултурни и мултинационални изисквания. Те се считат за изпълнени при записване на един мултикултурен (3 кредита) и един мултинационален (3 кредита) курс. Два-та вида курсове са предварително одобрени като такива. Мултикултурните курсове изследват културните сходства и различия (етнически, расови, полови,

възрастови, религиозни, сексуални и др.) на територията на САЩ. Анализират се въпросите и факторите, свързани с избраните културни атрибути на курса. Интернационалните курсове изследват хора и общности извън територията на САЩ на база език, институции, култура и др.

Чуждоезиково обучение

Разпространено е мнението, че английският език е лингва франка на 21. век. Счита се за език на бизнеса и академичните среди, което води до схващането, че хората, чийто майчин език е английски, нямат нужда да учат чужди езици. Езиковите курсове, както и курсовете, насочени към определени държави/региони, дават ценни културни и контекстуални познания, които позволяват по-дълбоко и нюансирано разбиране на международните въпроси и тяхното развитие в различните краища на света.

Четвърто ниво на интернационализация на учебната програма

Учебни дисциплини

Изследванията показват, че преподавателите в институциите за висше образование са по-лоялни към дисциплината си, отколкото към институцията, в която преподават. Голяма част от академичния състав не успява да разбере значението на интернационализирането на учебната програма по отношение на своя предмет. Често се използват аргументи като „съдържанието на дисциплината е едно и също, независимо къде се преподава”. Професионалните и акредитиращите асоциации/организации играят важна роля при определянето на специфичното за всеки предмет глобално съдържа-

ние и очакваните резултати от ученето.

Професионални асоциации

Професионалните асоциации помагат на академичния състав на университета/колежа да види международното измерение на своята работа, да направи връзка между специфичните в конкретната област знания и по-широкия глобален контекст и да покаже тази връзка на студентите. Някои асоциации имат международни отдели, чиято работа се състои в разработване на глобално ориентирани ресурси за подготовка на студенти и проекти за професионално развитие на преподаватели, укрепване на връзките между международните членове на асоциацията, наблюдение на международната дейност на институцията и даване на съвети и консултации относно интернационални въпроси, свързани с дисциплината. Голяма част от асоциациите организират и международни групи от преподаватели, чиято работа е фокусирана върху глобалните аспекти на предмета им. Дейностите на тези групи включват: спонсориране на конференции, симпозиуми и интернационални сесии на организирани от асоциацията конференции и срещи; поддръжка на системата за автоматично разпространение на съобщения до членовете на асоциацията; публикации и др.

Дейността на професионалните асоциации насърчава включването на глобални аспекти в преподаването на отделните дисциплини, но основната роля в този процес на интернационализиране е на академичния състав и висшите училища. Успешни стратегии са: субсидиране пътните разходи на преподавателите за международни конференции; насърчаване връзките на деканите и ръководителите на катедри-

те с международните отдели на професионалните асоциации; организиране на семинари, посветени на интернационализирането на учебната програма и др.

Акредитиращи институции

Правомощията на институциите по акредитация обхващат и поставянето на реални изисквания пред висшите училища, включително по отношение на интернационализацията. Американската организация АБЕТ (*Accreditation Board for Engineering and Technology*), която акредитира дисциплини в сфера-

та на приложните науки, инженерството, инженерните и компютърните технологии, включва например в резултатите от ученето на студентите „разбиране на въздействието на инженерните решения в глобален, икономически, природен и социален план”.

Колкото по-добре акредитиращите организации осъзнаят необходимостта от залагането в учебната програма на университетите/колежите на глобално ориентирани изисквания, толкова по-ясно студентите ще разберат международните измерения на избраните от тях дисциплини.

Източници:

1. Internationalization in Action: Internationalizing the Curriculum, Part 1 – Individual Courses
<http://www.acenet.edu/news-room/Pages/Intlz-in-Action-2013-December.aspx#1>
2. Strategies for Course Internationalization
<https://uwaterloo.ca/centre-for-teaching-excellence/teaching-resources/teaching-tips/managing-students/diversity-and-internationalization/strategies-course-internationalization>
3. Course Syllabus
http://learning.berkeley.edu/AIUSA-syl/pdf/Winston_HGS_200_Genocide_and_Human_Rights_f2012.pdf
4. Internationalization in Action: Internationalizing the Curriculum, Part 2 – Academic Program Components
<http://www.acenet.edu/news-room/Pages/Intlz-in-Action-2014-January.aspx>
5. Internationalization in Action: Internationalizing the Curriculum, Part 3 – Degree programs
<http://www.acenet.edu/news-room/Pages/Intlz-in-Action-2014-March.aspx>
6. Internationalization in Action: Internationalizing the Curriculum, Part 4 – Disciplines
<http://www.acenet.edu/news-room/Pages/Intlz-in-Action-June-2014.aspx>
7. Multicultural and International Requirements
<http://generaled.unlv.edu/mi.html>

Р. Стойкова

ПРЕДУПРЕДИТЕЛНИТЕ ЗНАЦИ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА

Новите реалности в 21. век влияят на интернационализацията във висшето образование и предизвикват много въпроси и дискусии. Използваната терминология изобилства от определения като: „сложна“, „многогранна“, „разнородна“, „противоречива“, „променяща се“, „предизвикателна“. Те я обрисуват като явление, което се развива на много фронтове, както въздействащо, така и повлияващо се в глобализира-

ция се свят. Този еволюционен процес разкрива редица макротенденции, които оказват влияние на висшето образование на местно и международно ниво: *развитие към общество и икономика, базирани на знанието; иновации в областта ИКТ; засилване на регионализма (търговски, икономически, културен, политически); по-голяма мобилност на хора, капитали, идеи, знания и технологии; либерализация на*

търговията чрез двустранни и многостранни търговски споразумения; изместване на управлението от национално към субрегионално, регионално и международно ниво.

Тенденциите на макрониво имат съществено влияние върху международното измерение на висшето образование, включително:

- Нараснало търсене на образование през целия живот и професионално обучение.
- Голямо разнообразие от доставчици на образователни услуги, включително неправителствени/социални фондации, търговски дружества, частни институции с нестопанска цел, публични институции/субекти с идеална цел, **като отрицателните последици може да бъдат: „фабрики“ за дипломи (diploma mills), „фабрики“ за акредитации (accreditation mills), „фабрики“ за степени (degree mills).**
- Нарастващо предлагане на дистанционно/онлайн обучение и трансгранично висше образование.
- Увеличаване предоставянето на нови квалификации и програми.
- Нови форми за осигуряване на качеството и акредитацията.
- По-бързо повишаване на частното финансиране от това на публичните инвестиции.
- Нови форми на административни/академични партньорства между различните видове доставчици.
- Промяна на формата и целите на стратегическите съюзи.
- Увеличаване на изтичането/привличането на мозъци, както физически, така и чрез виртуални форми.
- Нови форми на интра- и между-регионални програми за висше образование, особено на инициативите за мобилност.
- Нарастваща конкуренция на

международно равнище в условията на пазарен подход към образованието.

- Преминаване от подкрепа за развитие и партньорски обмен към търговия с образование.

Тези промени и нови сценарии водят до възникването на редица въпроси, които са от основно значение за проучването на международното измерение на висшето образование.

Комерсиализацията на висшето образование

За много представители на академичната общност основата на дебата е влиянието на непрекъснато увеличаващото се пазарно трансгранично образование върху предназначението, ролята и стойността на висшето образование.

Ръстът на новите търговски и частни доставчици, превръщането на образованието в стока, както и перспективата за създаването на нова пазарна политическа рамка са катализатори за сериозен размисъл върху ролята, социалната ангажираност и финансирането на обществените висши училища.

Интернационализацията на академичните връзки

Една от водещите тези за интернационализацията на висшите училища е, че подготвя студентите да бъдат знаещи и квалифицирани в интернационален и межкултурен аспект, да могат да живеят и работят в разнообразни в културно отношение общности в страната и в чужбина. В този смисъл е важно да се отговори на един съществен въпрос – как акцентирането върху търговската страна на образованието ще се отрази на характера и приоритетите, социалните, културните и

политическите характеристики на нестопанските международни образователни дейности.

Достъп до висше образование

Увеличаването броя на завършващите средно образование, съчетано с демографските промени, ученето през целия живот, както и променящите се потребности от човешки ресурси ускоряват търсенето на образование и обучение в системата на висшето образование.

Въпросът е дали международното образование ще подпомогне държавите да задоволят нарастващото търсене на образование. Мнозина ще отговорят утвърдително, виждайки в широкия достъп до висшите училища силна мотивация за развитие на всички форми на обучение. *Но това рабиране не може да даде отговор на трудния въпрос дали ще има справедлив и равнопоставен достъп до висшето образование, или то ще бъде достъпно само за тези, които могат да си го позволят.*

Осигуряване на качеството на трансграничното образование

Разрастването на трансграничното образование от страна на институциите и новите частни търговски доставчици води до ново предизвикателство (празнина) в областта на осигуряване на качеството. Като цяло, националните агенции за осигуряване на качеството, с някои изключения, не се фокусират върху оценката на качеството на трансграничните програми. Този сектор е изправен пред проблема за осигуряване на качеството на фона на непрекъснатото нарастване на трансграничното обучение, предоставяно от традиционните висши училища и от новите частни търговски доставчици, които

обикновено не са част от националните механизми за осигуряване на качеството.

Промени в областта на акредитацията

Осъзнаването на необходимостта от осигуряване на качество и акредитация води до някои нови промени в тази област. Някои от тях улесняват процеса на признаване на придобитите квалификации (национални и трансгранични), но други създават пречки и усложняват ситуацията. Много държави полагат усилия за установяване на критерии и процедури, осигуряващи качество на признаването и създаването на добросъвестни акредитиращи органи. Паралелно с това обаче се наблюдава **увеличаване на самозвани, по-скоро користни акредитационни органи, както и „фабрики“ за акредитация, които просто продават фалшива „марка“.**

Пазарният натиск прави профила и репутацията на една институция/доставчик и програмите им все по-важни. Основните инвестиции се насочват към маркетинг и брандинг кампаниите за изграждане на имидж и нарастване броя на записаните студенти. Акредитацията става част от рекламната кампания на едно висше училище и цели да създаде усещането у кандидат-студентите, че неговите програми и дипломи имат висок рейтинг. Повратното разбиране, че прибавянето на повече „звезди“ за **акредитация** към името на висшето училище е начин за повишаване на неговата конкурентоспособност на пазара и придобиване на международна и национална легитимност, е водеща причина за комерсиализацията на качеството и акредитирането.

Голямо предизвикателството пред компетентните органи по признаване на квалификации е как да се направи разлика между добросъвестните и измамниците, особено когато нито доставчикът на трансгранично образование, нито акредитиращият орган са национално базирани или признати като част от националната система за висше образование. Заобикалянето на традиционните методи на акредитиране на висшите училища е изключително тревожно, когато става дума за трансгранични доставчици, които пренебрегват националната политика и законодателство, културната ориентация и традициите на държавата домакин.

Признаване на квалификации

Интензивната академична мобилност придава нова значимост на признаването на квалификациите, придобити във висшето образование, в национален и международен план. Сигурността по отношение на качеството и акредитацията на програмите и придобиваните квалификации е от първостепенно значение за студентите, работодателите, за самата академична общност и за обществото като цяло. Изключително важно е квалификациите, присъдени от трансграничните доставчици, да са законни и да бъдат признати за целите на трудовия пазар или по-нататъшно обучение, както на територията на съответната страна, така и в чужбина. Това основно предизвикателство пред висшето образование не може да бъде заобикаляно, тъй като трансграничните доставчици и програми непрекъснато се увеличават.

Изтичане/привличане на мозъци

Уменията и способностите на специалистите е все по-важен въпрос за много страни поради нарастващата мо-

билност на професионалисти и квалифицирани работници. Интензивното трансгранично движение на учени, експерти и преподаватели се дължи отчасти на повишаването на конкурентоспособността на човешкия капитал в икономиката на знанието. Тенденцията за мобилност на персонала се сблъсква с привличането от страна на корпоративния сектор, където търговските ползи сериозно надхвърлят тези в сектора на образованието. Висшето образование може да бъде повлияно или отрицателно (ако се наблюдава изтичане на мозъци като обучен персонал), или положително (ако се увеличава входящият поток на обучен персонал). Има пряка връзка между набирането/мобилността на чуждестранни студенти и задоволяването на потребностите на страната от квалифицирана работна ръка чрез имиграцията. Така динамиката между националните политики за международно признато висше образование, миграционните политики, както и усилията за изграждане на национален капацитет на човешките ресурси са области, които изискват сериозно обмисляне от тези, които формират националните политики в сферата на висшето образование.

В дългосрочна перспектива, изводите, които се налат, са:

- Да се разсъждава върху това, кое да се приеме като постижение на интернационализацията през първите две десетилетия на 21. век и кое – за недостатък.
- Да се изгражда дългосрочна визия относно последствията и следствията от интернационализацията, а не просто да се реагира на съвременните проблеми и въпроси.
- Мъдрото и внимателно планиране на този етап ще елиминира много

проблеми, които в противен случай могат да изразходват обществената

енергия и да възпрепятстват напредъка през следващите десетилетия.

Източник:

Knight, J. "Higher Education in Turmoil, The Changing World of Internationalization"
<https://www.sensepublishers.com/media/475-higher-education-in-turmoil.pdf>

В. Лозанова

МИТОВЕ И ПОГРЕШНИ СХВАЩАНИЯ ЗА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Променящият се облик на международното висше образование, като следствие от глобализацията на обществото и икономиката, се проявява по много начини: нарастване на конкуренцията между студенти и преподаватели в международен план; развитие на трансгранични образователни програми; поява на международни доставчици със стопанска цел в областта на висшето образование; промяна на позицията на страни като Индия и Китай в световната икономика и в сферата на висшето образование.

В хода на своето развитие интернационализацията става все по-важен и сложен процес, а концепцията за нея – все по-объркана и неразбрана. Поради своите всеобхватни измерения терминът „интернационализация“ се използва като описание на всичко, което е световно разпространено, интеркултурно, глобално или международно. Ето някои от погрешно възприеманите схващания за същността на интернационализацията:

Чуждестранните студенти са посредници в интернационализацията

Отдавна съществуващ мит е, че повече чуждестранни студенти в една институция водят до по-интернационализирана култура и учебна програма. Въпреки големите

очаквания на университетите, реалната картина е различна. Много често чуждестранните студенти се чувстват социално и академично ограничени и отбягвани по етнически причини. Местните студенти избягват реализиране на съвместни академични проекти или социално обвързване с чуждестранни студенти, освен ако това не е част от програмата им. По тази причина чуждестранните студенти общуват повече едни с други и често натрупват по-смислен межкултурен опит, отколкото местните студенти, но без да се запознават по-дълбоко с културата на приемащата държава. Макар и първопричината за набиране на чуждестранни студенти да е интернационализиране на висшето училище, тази обосновка служи по-скоро за маскиране на други мотивации, като например получаване на приходи или по-добро международно класиране на университета.

Международната репутация е признак за качество

Счита се, че колкото „по-международен“ е университетът по отношение на студенти, преподаватели, учебна програма, изследвания, споразумения и членство в различни мрежи от университети, толкова по-добра е репутацията му. Случаите на университети с непотвърдена акредитация и

неутвърдени стандарти, които до голяма степен зависят от пазарната стойност на името си и таксите от чуждестранни студенти, доказват, че интернационализацията не винаги е белег за по-високо качество или стандарти. Международното или регионалното класиране на университетите също е съмнително от гледна точка на адекватната преценка на това доколко интернационализиран е един университет и по-важно – дали тези измерения на интернационализацията са реален индикатор за качество.

Броят на международните университетски споразумения трябва непрекъснато да нараства

Често се смята, че колкото повече международни споразумения или участия в различни мрежи има едно висше училище, толкова по-престижно и привлекателно е то за други институции и студенти. Практиката обаче показва, че институциите за висше образование нямат полза от твърде много споразумения, тъй като поддържането на активни и ползотворни връзки изисква огромен човешки и финансов ресурс. Количеството се счита за по-важно от качеството, а списъкът с международни споразумения на институцията се използва повече като символ на престиж, отколкото като доказателство за функциониращо академично сътрудничество.

Присъствието на няколко чуждестранни студенти в залата прави интернационализацията успешна

Много международни програми разпределят неравномерно броя на местните и чуждестранните студенти, което има негативен ефект върху интернационализацията на програмите,

провеждани на различен език от английския. Намаленият състав на чуждестранни студенти усложнява интеграцията им и създава напрежение. Възниква дилемата дали курсът трябва да се провежда на английски език, ако има само 1 – 2 чуждестранни студенти в залата.

Колкото по „международно признат“ е един университет, толкова е по-интернационализиран и съответно – по-добър

„Международните“ акредитации от чуждестранни агенции по контрол на качеството или професионални и бизнес организации са изключително популярни сред университетите от целия свят. Така нареченото „международно признаване“ на качеството обаче е относително и не дава информация за обхвата, мащаба и значимостта на международните дейности, свързани с преподаване/обучение, изследвания и принос към обществото. Още повече че самите „международни агенции за акредитация“ не се контролират, а прилаганите от тях критерии за акредитиране на доставчиците на образователни услуги са със съмнително качество.

Целта на интернационализирането на висшето училище е да подобри статута му и да утвърди името му

Това схващане превръща плана за интернационализация на университета в международна рекламна кампания. Последното е представяне на институцията с цел засилване интереса към нея, докато планът за интернационализация е стратегия за интегриране на международните, интеркултурните и глобалните измерения в целите, преподаването, изследователската работа и предлаганите услуги в университета. Разбира се, една успешна интернацио-

нализация може да доведе до международна известност, но трябва да се помни, че популярността сама по себе си не е цел, а вторичен продукт.

Интернационализация означава обучение на английски език

Влиянието на английския език като средство за комуникация в изследователските среди доминира значително в последните десетилетия. Освен това се очертава тенденцията преподаването в институциите за висше образование да се осъществява на английски, вместо на матерен език. Това води до някои непреднамерени негативни ефекти: възприемането на образование, проведено на английски език, като еквивалент на интернационализация намалява интереса към други чужди езици; negliжира се нивото на владение на английски език от страна на преподаватели и студенти, чийто матерен език е друг, което, от своя страна, води до влошаване качеството на обучението.

Интернационализация е равно на наличие на интернационални дисциплини

Често срещано погрешно схващане е, че интернационализация е синоним на обучение по предмет с интернационално съдържание или наименование, като например „Европейски науки“, „Международен бизнес“, „Световна музика“ и др. Сред много от институциите за висше образование е разпространено мнението, че предлагайки такива

програми, те осъществяват интернационализация.

Няма нужда да бъдат тествани интеркултурните и интернационалните компетентности

Предполага се, че ако студентите се обучават в друга държава, провеждат стаж в чужбина или участват в международна програма, те придобиват интеркултурни и интернационални компетентности. Практиката показва, че не трябва да се приема а priori, че тези дейности ще имат търсения ефект. Както е отбелязано по-горе, възможно е студентите напълно да се дистанцират от местните такива и реалната обмяна на опит да се окаже неосъществима.

Висшето образование е интернационализирано по своята същност

Много университетски преподаватели и изследователи вярват в това твърдение и смятат за безсмислено полагането на усилия в тази посока.

Общ елемент в много от тези митове е убеждението, че степента и ползата от интернационализацията могат да се измерят количествено – брой чуждестранни студенти, преподаватели, споразумения, трансгранични образователни програми, изследователски проекти и др. Чрез количествено измерване на резултатите се пренебрегват усилията на студенти, преподаватели, изследователи, чийто принос не може да се сведе до цифри и факти.

Източници:

1. De Wit, Hans. (2011). Misconceptions on internationalization of higher education. http://intranet.umanitoba.ca/academic_support/catl/media/Misconceptions_on_internationalization_of_HE.pdf
2. Knight, J. (2010). Five myths about internationalization. *International Higher Education*, 62, 14-15. http://ecahe.eu/w/index.php/Five_myths_about_internationalization

Р. Стойкова

ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ

РЕЙНСКО-ВЕСТФАЛСКИ ТЕХНИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ААХЕН – ИНТЕРНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ КАТО ГЛОБАЛЕН ИГРАЧ

Стратегията за интернационализация на Рейнско-Вестфалски технически университет Аахен (Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule Aachen – RWTH Aachen) се основава на концепцията, приета от Ректората през декември 2010 г.

Концепцията за интернационализация систематизира различните международни дейности в университета и ги фокусира стратегически. Първостепенната цел на интернационализацията е „да повиши качеството на научните изследвания и обучението чрез международно ориентирани мерки и да допринесе за положителния образ на Технически университет (ТУ) Аахен както навън, така и вътре в страната”.

Цели и мерки на Ректората

Ректоратът трябва да отговори адекватно на изискванията на образователната и научноизследователската политика, които налагат ново съдържание, но и отварят нови възможности за целия университет по отношение на интернационализацията.

Непосредствените задачи са:

- Стратегическа ориентация на международния обмен с престижни университети по целия свят.
- Подобряване на международната

видимост и представянето в чужбина.

- Осигуряване на атрактивна и интеркултурна среда за обучение и научни изследвания.
- Системна оценка и интеграция на клоновете на Университета в чужбина в цялостната стратегия за интернационализация.

Цели и мерки на факултетите

Факултетите и институтите са пряко ангажирани в разработването на учебните програми, както и на научноизследователските дейности, които се развиват в една все по-международно ориентирана референтна рамка. Въпреки че международната дейност на факултетите е много различна, съществуват и мултидисциплинарни подходи за насърчаване на интернационализацията. Ето защо, наред с други мерки за систематично осигуряване развитието на международната дейност във факултетите, се залагат и такива в целевите споразумения с тях.

Основните цели включват:

- Насърчаване на международната мобилност на студенти, млади учени и професори.
- Добре планирано набиране на квалифицирани студенти, млади учени и професори от чужбина.

Концепцията за интернационализация е публикувана на два езика и е налична в интернет мрежата, а в допълнение има международен доклад, който предоставя редовно преглед на състоянието на интернационализацията в Университета.

ТУ Аахен като глобален играч

Изработването на всеобхватна стратегия за интернационализация е сравнително лесно, тъй като поради силната си позиция в научно-техническата област Университетът традиционно има много преподавателски и научноизследователски международни връзки, както и множество чуждестранни студенти. В резултат на глобализацията международните дейности се увеличават все повече, а от около десетина години интернационалността е неизменна част от публичния образ на Университета. Днес, за всичките си членове – от администрацията и преподавателите до студентите, ТУ Аахен означава – международен университет и глобален играч.

Структуриран подход

С въвеждането на Стратегия за интернационализация Университетът променя парадигмата: ако досега интернационалните дейности са се осъществявали основно на ниво факултет или най-вече – в институтите, то сега различните международни дейности се разглеждат и разработват във връзка с цялостната стратегия на Университета,

т.е. имат се предвид например въпроси от сферата на многообразието и/или джендър проблематиката. Повече отколкото в миналото, интернационализацията се третира на централно ниво. Този структуриран подход се характеризира със следните аспекти:

Приоритетни региони

На световно ниво ТУ Аахен има вече много споразумения за сътрудничество и меморандуми за разбирателство, но извън тях има смисъл и фокусът върху ключови области. Поради това Университетът избира различни региони (включително Китай, Япония, Корея) и определя за всеки от тях по един пълномощник на Ректората, който трябва да гарантира, че връзките със съответната страна – с висшите училища и правителствата – се поддържат и подобряват. Пълномощниците се срещат редовно и координират работата си.

Различни хоризонти

Университетът прилага международните си дейности на три нива:

Глобално: сътрудничество в световен мащаб, по-специално с приоритетните региони.

В Европа: IDEA League¹ където пет европейски университета разработват съвместно общи подходи за научните изследвания и преподаването.

В Германия: TU9² – мрежа, в която девет технически германски университета обединяват усилията си. За целево набиране на чуждестранни студенти в

---

¹ IDEA League – стратегически съюз на 5 водещи европейски технически университета от Великобритания (Imperial College London), Холандия (TU Delft), Швейцария (ETH Zürich), Германия (RWTH Aachen) и Франция (ParisTech), основан през 1999 г.

² TU9 - регистрирано сдружение на деветте най-големи технически университета в Германия (Аахен, Берлин, Брауншвайг, Хановер, Дармщад, Карлсруе, Мюнхен, Щутгарт), създадено през 2001 г.

областта на MINT (Mathematik, Informatik, Naturwissenschaft und Technik – математика, информатика, природни науки и техника) са инициирани няколко пилотни проекта в рамките на комуникационната и маркетингова стратегия на TU9. Те включват общо представяне на панаири за набиране на чуждестранни студенти; събития в германските училища в чужбина; онлайн тест за професионална ориентация и самооценяване (Tool Self Assessment International), с който чуждестранните студенти могат предварително да проверят дали отговарят на необходимите условия за следване в технически университет (TU) в Германия. Чрез тези инициативи броят на чуждестранните студенти в MINT-дисциплините се увеличава значително през последните години. През 2011 г. комуникационната концепция на TU9 е удостоена с наградата за комуникации в областта на висшето образование, която се присъжда от Конференцията на германските ректори (Hochschulrektorenkonferenz – HRK) и издателство Zeit (Zeit Verlag), съвместно с Фондация „Роберт Бош“ (Robert Bosch Stiftung).

Офшорни дейности

При офшорните (трансгранични) дейности се установяват структури на място в чужбина: например офисите за контакт в Ню Йорк, Пекин, Индия, освен това – „Antennen“ в Оман (Германски университет Оман) и в Банкок/Тайланд (където преподават учени от TU Аахен).

Насърчаване на мобилността

Входящата и изходящата мобилност на студенти и изследователи се счита за много важна и трябва да продължи да се увеличава. Макар че Университет вече има много студенти по „Еразъм“ в Европа (2007 – 2009 г. те са

повече от 700), този брой следва да се повишава. Необходимо е престоят в чужбина по време на обучението (най-малкото като стаж) да бъде задължителен.

Работа с възпитаниците (алумни-дейност)

На тази дейност TU Аахен отделя голямо внимание, тъй като това е важна инвестиция в бъдещето на Университета и на Германия като студентска дестинация. През 2011 г. Университетът е отличен от Фондация „Александър фон Хумболт“ (Alexander von Humboldt-Stiftung) за активно и устойчиво сътрудничество със своите интернационални възпитаници – научни изследователи, особено за интердисциплинарния подход и свързаните с това Web 2.0 услуги.

Области, в които все още се изисква подобрене:

- Увеличаването на изходящата мобилност се оказва трудно. Като част от Стратегията Университетът засилва мерките за подкрепа в тази сфера, но те все още се приемат бавно. Възможни причини от страна на студентите може би са в това, че преходът към системата бакалавър/магистър ги подлага на натиск, поради което те не намират достатъчно време за престой в чужбина. Очевидно и докторантите искат да приключат възможно най-бързо, така че межкултурните интереси отстъпват на страха от загуба на време.

- Стимулирането от горе надолу на научноизследователската дейност все още не е достатъчно успешно. Университетът е разработил редица инструменти за стимулиране на научните изследвания, особено за финансова и административна подкрепа, но предложенията се осъществяват трудно. Редно

е да се отбележи обаче, че за много изследователи международното сътрудничество на ниво специалност е нещо естествено, респ. то често е резултат от конкретен изследователски контекст. Такива процеси трудно могат да се контролират отгоре.

- Нуждаят се от подобрене грижите и интеграцията на чуждестранните студенти, които често остават изолирани и имат малко германски приятели. Този проблем трябва задължително да бъде решен с ясно изразена култура на посрещане и гостоприемство.

- Макар че е трудно да се определят показатели за успеха на международната дейност или да се дефинира

добавената стойност на международната университетска дейност, Университетът трябва да продължи да работи, за да намери показатели за оценка. Въпреки че това вече се случва до известна степен, то не е системно.

В процеса на интернационализацията университетите трябва да са още по-наясно със своите социални отговорности. Те не са само предприятия, които трябва да работят в съответствие с икономическите критерии, но и публични институции, които – с подкрепата на федералното правителство и провинциите – имат за задача да намерят отговори на социалните въпроси и международните предизвикателства.

Източник:

Internationalisierung der Hochschulen. Strategien und Perspektiven
<http://library.fes.de/pdf-files/studienfoerderung/09281.pdf>

Л. Дърмонова

ИНТЕРНАЦИОНАЛЕН ПРОФИЛ НА ВИЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

Виенският университет е централният и най-важен фактор в интернационализацията на висшето образование в Австрия. Това е свързано не само с ключовото му местоположение, но и с активната му дейност за установяване и развитие на интернационализацията.

Около една четвърт от записаните студенти в Университета не са австрийски граждани. Над 2000 студенти участват в програми за мобилност и партньорство с чуждестранни университети. Една трета от академичния състав е от чужбина, а делът на новоназначените чуждестранни преподаватели е над 60%.

Институцията участва активно в изграждането на Европейското пространство за висше образование и се включва в различни международни образователни дейности. Чрез сътрудничеството си с повече от 350

университета по различни програми, а също и с различни образователни асоциации (Европейската университетска асоциация – EUA, Институционалната мрежа на университетите от европейските столици – UNICA) и други престижни международни научни организации, институцията изгражда отлична международна мрежа.

Езикът на обучение в голяма част от магистърските програми е английски. Такива програми са: Комуникационни науки; Науки за околната среда; Европейска интердисциплинарна магистърска програма по когнитивни науки; Европейска магистърска програма по здравеопазване и физическа активност; Английски език и лингвистика; Англоезични литератури и култури; Икономика и общество на Източна Азия; Икономика; Ботаника; Екология и екосистеми; Молекулярна микробиология, микробна екология и имунология.

Университетът има редица споразумения за партньорство с университети в Африка, Азия, Австралия, Европа и Северна и Латинска Америка.

Осъществяват се съвместни образователни програми (Joint Programmes), с няколко европейски университета. Такива са:

- CREOLE - културни различия и транснационални процеси.
- Глобална история и глобални проучвания.
- Европейска магистърска програма по здравеопазване и физическа активност.
- Европейска магистърска програма по история на жените и пола.
- MATILDA – европейска интердисциплинарна магистърска програма по когнитивни науки.
- Градски изследвания.

Повечето от магистърските програми са международно ориентирани и в тясна връзка с иновативни изследователски области. При разработването им се залагат следните аспекти:

- Интердисциплинарност – този подход позволява сливането на разнородни знания и прилагането на диференциран и широкообхватен анализ на проблемите. Важен резултат от прила-

гането му е възможността да се генерират разнородни решения, които могат да се използват и прилагат в различни области. Интердисциплинарният подход се вгражда в съдържанието на учебните програми и в методиката на преподаването.

- Интернационалност – принципът на глобалната ориентация на магистърските програми се подсилва от мултинационалния характер на академичния състав и на студентската общност. Сътрудничеството с различни чуждестранни институции определя позицията на Университета в световната научна общност. Програмите за мобилност на студенти и преподаватели допълнително разширяват изследователския хоризонт.

Като част от интернационалния профил на Университета е и предлагането на летни и зимни училища. Те са краткосрочни програми по различни научни дисциплини. Разработени са, за да отговорят на потребностите на студентската общност за културно и интердисциплинарно обучение и за научна работа. Студентите имат уникалната възможност да работят с учени от високо ниво, с признати експерти в своята област и с водещи лидери в научната сфера.

Източник:

Internationale Universität Wien

<https://www.univie.ac.at/international/internationales-profil/internationale-universitaet-wien/>

П. Главеев

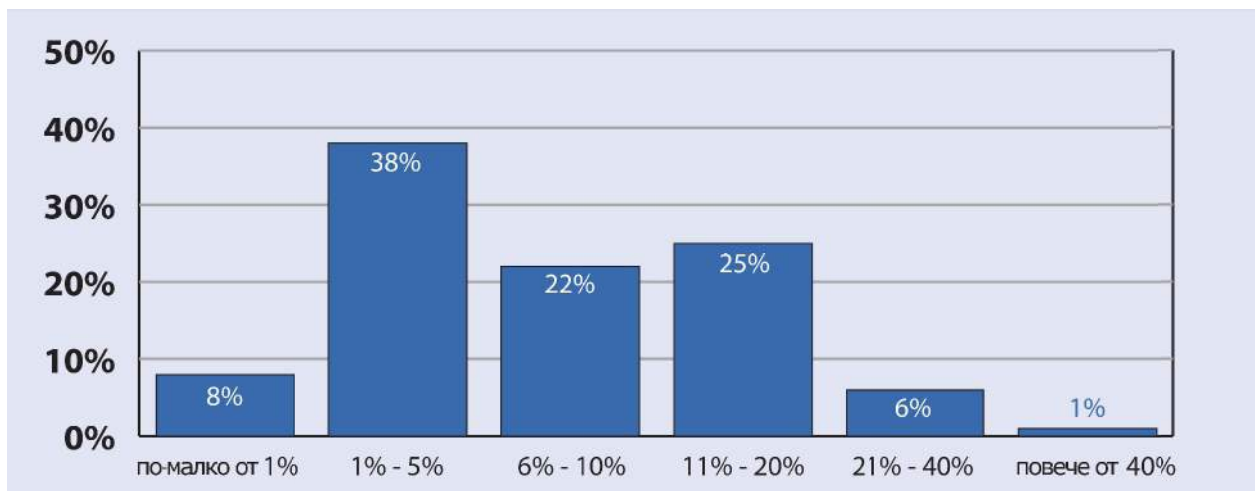
ЦИФРИ И ФАКТИ

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕВРОПА

През 2013 г. Европейската асоциация на университетите публикува доклад, посветен на проблемите на интернационализацията във висшето образование в Европа. На базата на

проучването са формулирани основни заключения, които позволяват придобиването на представа за нивото на интернационализация на висшите училища в страните членки на ЕС.

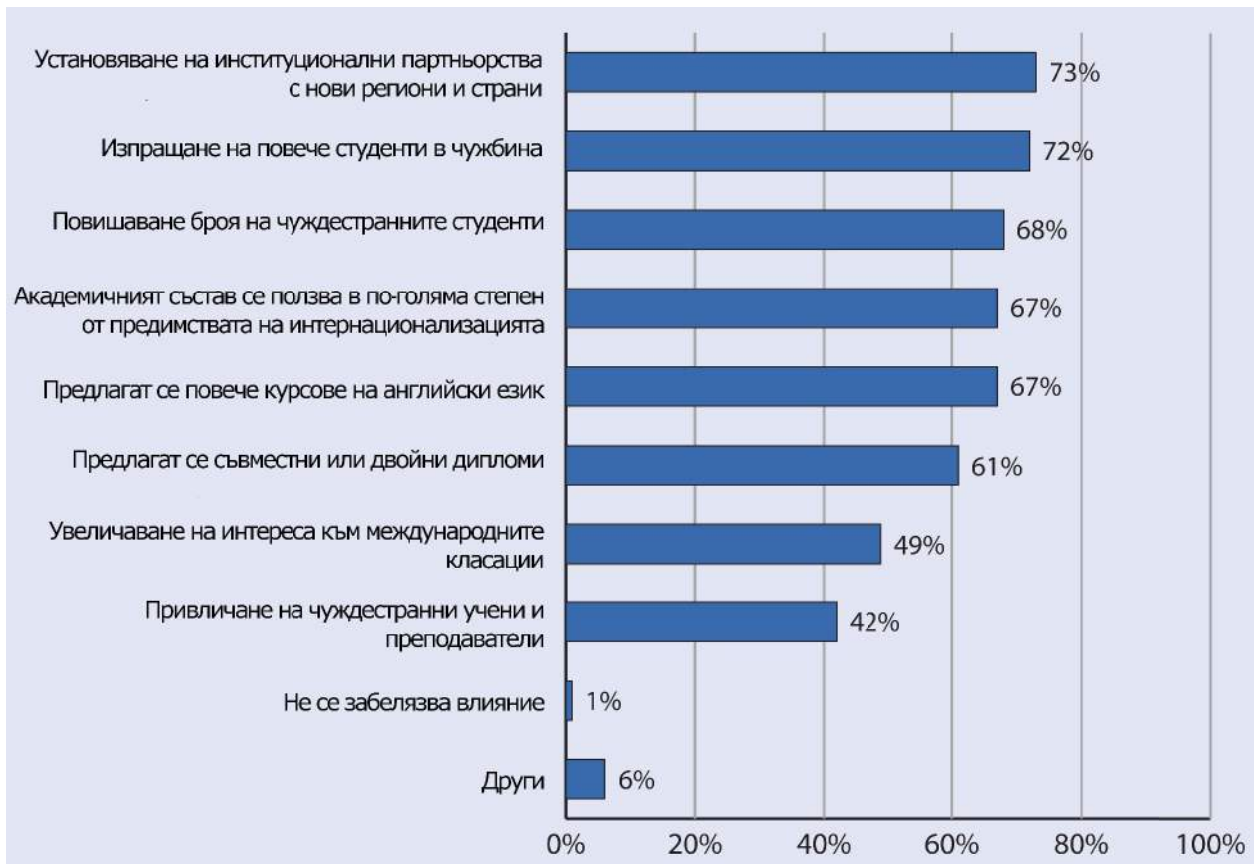
Фигура 1. Дял на чуждестранните студенти

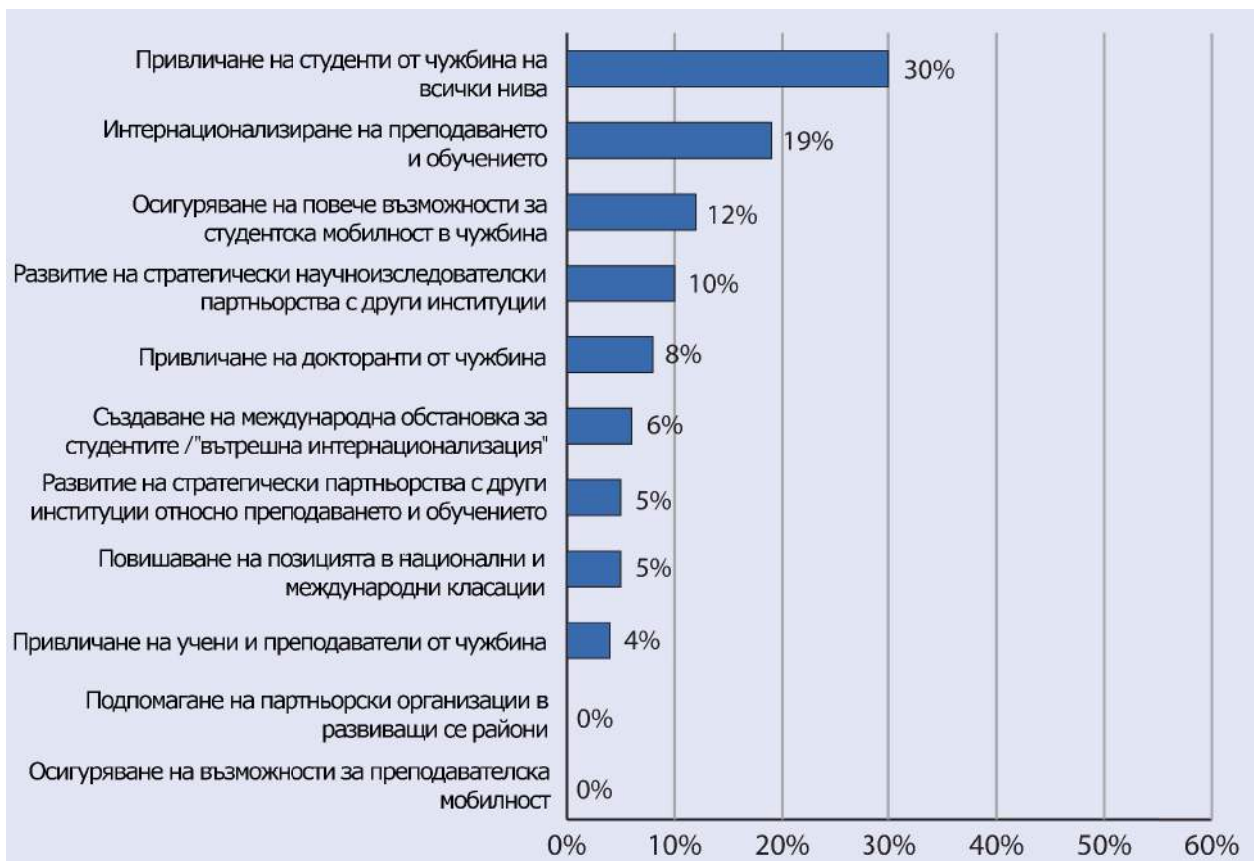
Фигура 2. Наличие на стратегия за интернационализация във висшите училища

Фигура 3. Влияние на стратегията върху висшето училище

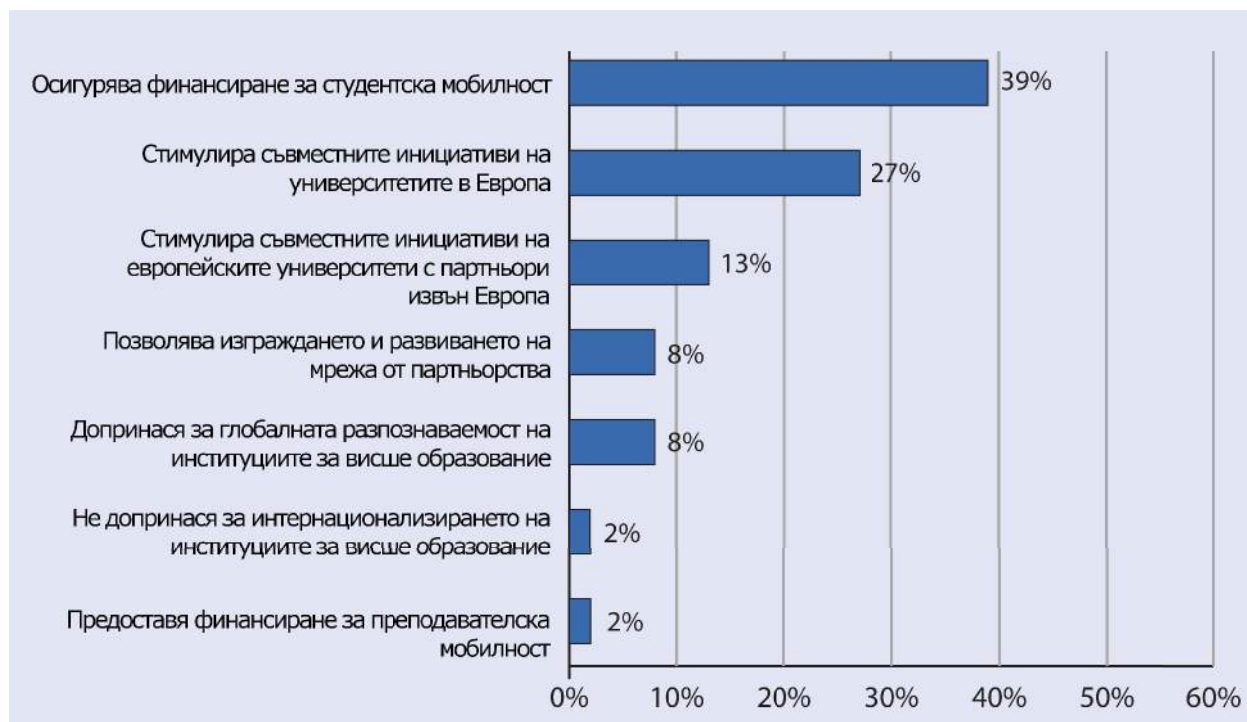

Фигура 4. Институционални приоритети за интернационализация

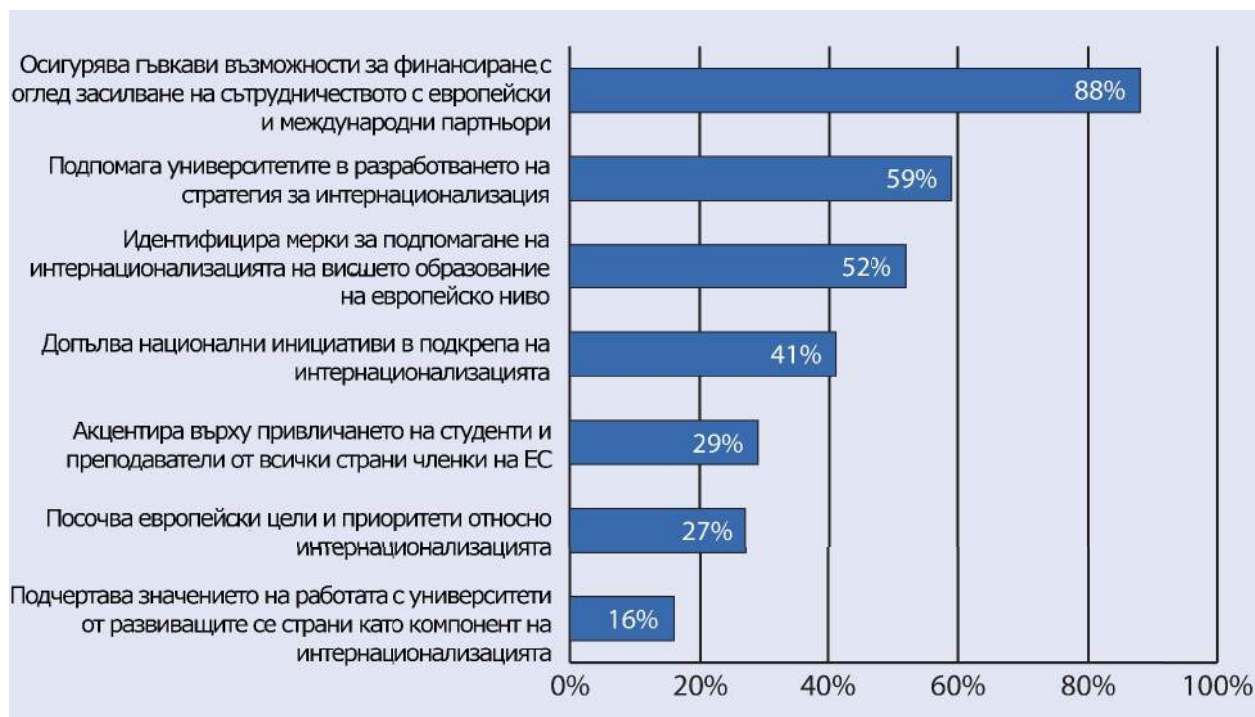

Фигура 5. Влияние на политиката на ЕС върху институционалната стратегия за интернационализация

Фигура 6. Принос на политиката на ЕС към интернационализацията на висшето училище

Източник:

Internationalization in European Higher Education: European Policies, Institutional Strategies and EUA Support (2013)

http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_International_Survey.sflb.ashx

Й. Илиев

В УСЛУГА НА ОБРАЗОВАНИЕТО

С какво можем да Ви бъдем полезни

НАЦИД осигурява библиографска и аналитична информация в областта на образованието, науката и иновациите за структурите на законодателната и изпълнителната власт, системата на образованието, както и за други организации и частни лица.

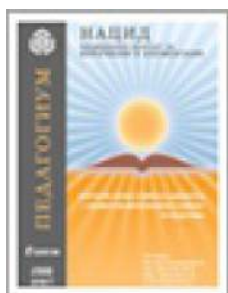
Информационни издания

ADVANCES IN BULGARIAN SCIENCE

Годишник на английски език
ISSN 1312-6164

Популяризира постиженията на съвременната българска наука във всички области на познанието и подпомага международния научен обмен на идеи и съвместни изследователски дейности.

ПЕДАГОГИУМ

Електронен бюлетин

Разпространява актуална информация за най-новите постъпления в библиотечно-информационния комплекс по педагогика.

АКТУАЛНИ ПРОГРАМИ И СЪБИТИЯ

Експресен електронен бюлетин

Подпомага националната и международна мобилност на учените в рамките на Европейското научно и образователно пространство.

Интернет страница: <http://mail.nacid.bg/newdesign/bg/index.php?id=26>

Продукти

Предоставяме разнообразни информационни продукти и услуги в сферата на образованието, научно-технологичното развитие, иновациите, природните и техническите науки, педагогиката и други научни области. Предлаганите библиографски, реферативни и аналитични продукти отговарят на критериите за актуалност, релевантност, достоверност и сравнимост на информацията.

Осигуряваме възможност за достъп до пълния текст на публикации в печатна или електронна форма, независимо от езика и мястото на публикуването им.

Изпълнението на всички информационни услуги се базира на най-съвременните технологии, използвани в библиотечно-информационното обслужване.

Библиотечно-информационни административни услуги

- Издаване на служебни бележки за завършени научноизследователски проекти.
- Издаване на служебна бележка за депозиран научен ръкопис.
- Издаване на служебна бележка за защитен дисертационен труд.
- Издаване на служебна бележка за заета академична длъжност.
- Изготвяне на справка за цитирания на публикации.
- Изготвяне на справка за импакт фактор на научни периодични издания.
- Изготвяне на аналитични информационни продукти.
- Изготвяне на библиографска справка чрез достъп до чужди бази данни и други интернет ресурси.
- Изготвяне на библиографска справка чрез търсене в бази данни и електронни каталози на НАЦИД.
- Доставка на документи в печатна и електронна форма от библиотеки в страната и чужбина.
- Предоставяне на копия на документи от фондове на НАЦИД.

интернет страница

<http://mail.nacid.bg/newdesign/bg/index.php?id=30>

Готови продукти

Предлагаме на Вашето внимание готови информационни продукти.

Продуктите са разработени в отговор на запитвания от структурите на изпълнителната и законодателната власт и други организации по актуални проблеми в областта на народната просвета, висшето образование, науката, технологичното развитие и иновациите и засягат различни географски региони в Европа и света.

Надяваме се, че тяхното мултиплициране ще Ви бъде полезно и изгодно.

ТЕМАТИЧНИ ПОДБОРИ

Подборите съдържат пълнотекстови документи на оригиналния език на публикуване.

към Заявка за "**Тематични подбор**

РЕФЕРАТИВНИ ОБЗОРИ И ФАКТОГРАФСКИ СПРАВКИ

Включват готови реферативни обзори и справки по зададени теми.

към Заявка за "**Реферативни обзори и фактографски справки**"

ТЕМАТИЧНИ БИБЛИОГРАФСКИ СПРАВКИ

Предлагаме голям избор от направени тематични библиографски справки.

към Заявка за "**Тематични библиографски справки**"

интернет страница:

<http://mail.nacid.bg/newdesign/bg/index.php?id=48>

Очаквайте в следващия брой:

**ПРЕДПОСТАВКИ И ОЦЕНЯВАНЕ
НА КАЧЕСТВОТО НА
ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ**